

ERTA

**Sürdürülebilirlik Güvence -
Denetim Raporu
Rehber Çalışması**

Sürdürülebilirlik Güvence - Denetim Raporu Rehber Çalışması

Katkılarıyla;

*Kurum isimleri alfabetik olarak sıralanmıştır.

Bu rapor, Entegre Raporlama Derneği Türkiye için, Centrum Denetim, Deloitte, EY, Forvis Mazars, KPMG ve PwC tarafından hazırlanmıştır.

ERTA'nın işbu rapor veya bu raporda belirtilen sonuçlar, öneriler veya öneriler sonucunda gerçekleştirilen bir eylem veya alınan bir karar ile ilgili olarak üçüncü şahıslara karşı herhangi bir sorumluluğu yoktur. Rapor üzerinde, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında doğan her türlü mali hak ve manevi hakları kullanma yetkisi ERTA'ya aittir. Bu raporda yer alan yazılı ve görsel her türlü içerik, atıf yapılmaksızın tamamen veya kısmen kullanılamaz, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz veya satılamaz. Yayınla ilgili atıflarda raporun tam adı, yazarı ve hak sahibi (ERTA) belirtilmelidir. **Her hakkı saklıdır.**

İçindekiler

Önsöz

Yönetici Özeti

1 - Güvence denetimi nedir?

2 - Güvencenin önemi ve gerekliliği

3 - Şirketler, denetçiler ve paydaşlar açısından sorumluluklar

4 - Güvence denetim sürecine ve çalışmalarına yönelik bilgilendirme

4.1 Önceliklendirme Analizi

4.2 Denetim kapsamının belirlenmesi

4.3 Güvencenin planlanması

4.4 Güvence denetiminin gerçekleştirilmesi

4.5 Güvence sonucu ve raporunun oluşturulması

5. Güvence denetimi için yol haritası

5.1 ÇSY güvence denetimi için yol haritası

5.2 Karşılaşılan zorluklar ve önerilen çözümler

6. Sıkça sorulan sorular

7. Sonuç ve değerlendirme

ÖNSÖZ

Yatırımcılar, düzenleyici kurumlar ve diğer paydaşlar için, çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) konularının giderek çok daha fazla önem kazanması, şirketlerden şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında artan beklentiler, kurumsal raporlamayı ve burada yer alan bilgilerin denetim ve güvence çalışmalarına olan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır.

Şirketlerin tüm faaliyetlerini şeffaf ve güvenilir bir şekilde raporlamaları, sürdürülebilirlik ve şeffaflık ilkelerine uyum sağlamaları için bir zorunluluktur. Bu nedenle, Türkiye'nin düşük karbonlu ve rekabetçi bir ekonomiye doğru geçiş sürecinde güvence denetimleri, özellikle ülkemizde belirli kapsama giren işletmeler için zorunlu hale gelen sürdürülebilirlik raporlamasında kalite ve güvenin sağlanması gerekliliği ile çok daha büyük bir önem taşımaktadır.

Kurumların iklim temelli raporlama performanslarını doğru bir şekilde yansıtması ve güvence denetimlerinin etkinliği, yalnızca şeffaflık ve doğruluğu artırmakla kalmayıp, yatırımcı güvenini sağlamada, finansal başarılarını sürdürürken uzun vadeli değer yaratmada, içsel süreçlerini geliştirirken dış paydaşlarla olan ilişkilerini de eş zamanlı olarak güçlendirmede önemli bir role sahiptir. Raporlamada güvence denetimi, aynı zamanda şirketlerin daha sorumlu iş modelleri ve stratejileri geliştirmesini teşvik ederek, toplumsal ve çevresel olumsuz etkilerini azaltmalarına, yeşil boyamadan kaçınarak daha etik bir iş kültürü oluşturmalarına da yardımcı olacaktır.

ERTA Sürdürülebilirlik Güvence - Denetim Rehberi, şirketlerimize bu süreçte bir yol haritası oluşturmak, tüm kurumlarımız için yön gösterici temel başvuru kaynağı sağlamak ve şirketlerin sürdürülebilirlik raporlama sürecini etkin bir şekilde yönetmelerine destek vermek amacıyla hazırlanmıştır. ERTA kurucu üyesi denetim şirketlerimiz; Centrum Denetim, Deloitte Türkiye, EY Türkiye, Forvis Mazars Türkiye, KPMG Türkiye ve PwC Türkiye şirketlerinin ortak çalışması olarak hazırlanan rehber, Entegre Raporlama Derneği'nin kurumlarımızın gelişimine katkı sağlamak üzere; ERTA Global İlişkiler ve Mevzuat Çalışma Komitesi'nin çalışmalarının bir ürünüdür.

Rehberin ortaya çıkmasındaki destekleri ve büyük bir iş birliği ile özenle hazırladıkları bu çalışma için tüm denetim şirketlerimize, yorum ve tecrübe paylaşımları ile raporun içeriğini zenginleştiren Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'na ve katkı sağlayan tüm üyelerimize değerli katkıları için teşekkür ederim. "ERTA Sürdürülebilirlik Güvence - Denetim Rehberi"nin, tüm kurumlar ve ilgili kesimler için yararlı olmasını temenni ederim.

Prof. Dr. Güler Aras

ERTA Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı

Yönetici Özeti

Kurumsal itibar konusunda dünyanın izlediği bir lider olan Tony Langham tarafından söylenmiş şu cümle, şirketlerin itibar konusundaki çalışmalarının illüzyon yaratma değil, var olanı yansıtmaya çabası olduğunu net olarak ortaya koyuyor:

“Harika bir şirket olarak görülmenin tek yolu harika bir şirket olmaktır. Güvenilir olmanın tek yolu güvenilir olmaktır.”

Entegre Raporlama Derneği'nin değerli paydaşlarının katkılarıyla hazırlanan “Sürdürülebilirlik Güvence-Denetim Rehberi'nin” harika ve güvenilir bir şirket olma yolunda sağlam adımlar atan şirketlere yol gösterici olmasını dileyerek raporun önemini ve içeriğini siz değerli yöneticiler için ana hatlarıyla özetlemek istiyoruz.

2023 sonunda Dubai'de gerçekleşen COP28, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 28. Taraflar Konferansı, bilim insanlarının ortaklaşa sunduğu bir bildiriye tanıklık etti. Dünya çapında tanınmış iklim bilimciler, 2050 yılına kadar net sıfır karbondioksit emisyonuna ulaşılmasının zorunlu olduğunu vurgulayarak şu slogan altında birleştiler: Bilim net, 2050'ye kadar net sıfır şart.

Her fırsatta tekrarladığımız gibi küresel ısınmayı 1,5°C'de tutabilme şansına sahip olmak için 2050 yılına kadar net sıfır karbon dioksit emisyonuna ulaşılması gerekiyor. Bu hedefin gerçekleşmesi dünya insanlarının iklim değişikliğine yönelik attığı bireysel adımlarla sağlanamaz. Hükümetler ve şirketlerin atacağı somut adımlar kritik derecede önem taşıyor. Sürdürülebilir bir gelecek yaratma vizyonunun gerçeğe dönüşebilmesi, tüm tarafların atacağı kararlı, güçlü ve eşit adımlarla mümkün olabilir.

Öte yandan iklim değişikliği, küresel ölçekte iş dünyasını ciddi risklerle karşı karşıya bırakmaktadır. İklim değişikliği, şirketlerin maliyetlerini artırabilir ve gelirlerini düşürebilir. Özellikle enerji maliyetleri, karbon vergileri ve iklimle ilgili düzenlemeler, finansal performansı doğrudan etkileyebilir. Tedarik zincirlerini kesintiye uğratabilir ve operasyonel verimliliği azaltabilir. İklim değişikliği ile ilgili beklentilere yanıt vermeyen şirketler, itibar kaybı riskiyle karşı karşıya kalabilir. Paydaşlar, çevresel sorumluluklarını yerine getirmeyen şirketlere karşı olumsuz bir tutum sergileyebilir.

Kaynakların doğru kullanımı, uzun vadeli iş başarısının ve çevresel sürdürülebilirliğin temel taşlarından biridir. Etkin kaynak yönetimi, yalnızca maliyetleri düşürmekle kalmaz, aynı zamanda çevresel etkileri en aza indirir ve şirketlerin gelecekteki operasyonel risklerini azaltır. Şirketler, enerji tüketimi, su kullanımı ve atık yönetimi gibi alanlarda verimlilik sağlayarak sürdürülebilirlik performanslarını artırabilir ve uzun vadede rekabet avantajı elde edebilirler. Ayrıca bu yaklaşım, şirketlerin hem finansal hem de çevresel performansını iyileştirir ve paydaşların güvenini kazanır.

BM sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin (SKH) son maddesi olan “Amaçlar İçin Ortaklıklar” hedefi, amaçlara ulaşmak için iş birliğinin önemini vurgular. Şirketler, hükümetler, sivil toplum ve diğer paydaşlar arasındaki güçlü ortaklıklar, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin başarılmasında kritik rol oynamaktadır. Bu rehber, bağımsız güvence denetimlerinin önemini ve şirketlerin sürdürülebilirlik performansını nasıl iyileştirebileceğini ele alarak, SKH 17'nin gerekliliklerine doğrudan katkı sağlamayı amaçlar. Güvence süreçleri, şirketlerin güvenilir ve şeffaf raporlamalar yapmasını sağlayarak, tüm paydaşlar arasında güven ve iş birliği tesis eder. Bu iş birliği hem

şirketlerin hem de toplumun genel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında önemli bir araçtır. Özetle, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) performans göstergelerini doğru ve şeffaf bir şekilde raporlamaları her geçen gün daha önemli bir hale gelmektedir. Doğru ve güvenilir ÇSY raporlaması, şirketlerin iklim değişikliği ile ilgili riskleri yönetmelerinde ve paydaşlara karşı hesap verebilirliklerini artırmalarında önemli bir araçtır. Güvencenin ve raporlamanın başarısı, büyük ölçüde yönetim ve liderliğin bu süreçlerdeki katkısına bağlıdır. Yöneticilerin, raporlama süreçlerinin önemini kavrayarak bu süreçlerde aktif bir rol alması, şirketlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında belirleyici olacaktır.

Geçmişte raporlamalar genellikle gönüllülük esasıyla yapılırken, son yıllarda bazı ülkeler iklim temelli raporlamaları zorunlu hale getiren yasal düzenlemeler benimsemiştir. Ülkemizde de Kamu Gözetim Kurumu (KGK) öncülüğünde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı (IFRS Foundation) çatısı altında 2021 yılında kurulan Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (ISSB) yayımladığı IFRS S1 ve IFRS S2 standartları, Türkçe'ye çevrilerek ulusal sürdürülebilirlik raporlama standartları olarak kabul edilmiştir. Bu düzenlemeler, 29 Aralık 2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış ve Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları'nın (TSRS) uygulama kapsamı belirlenmiştir. Bu kapsamda yer alan kurum ve kuruluşlar, 2024 yılından itibaren zorunlu raporlama yapacaktır.

Bu zorunlulukla birlikte gelen sorun, sayısız raporun hangi kriterlere göre değerlendirileceği ve güvence altına alınacağıdır. Yapılan nabız yoklamaları, yatırımcıların büyük bir çoğunluğunun kurumsal raporlamaların desteklenmeyen sürdürülebilirlik

iddiaları içerdiğine inandığını göstermektedir. Bu güvensizlik ortamı, şirketlerin ÇSY raporlamalarında ortaya koydukları bilgilerin ve hedeflerin doğruluğunun denetlenmesi ve güvence altına alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. ÇSY raporlamaları, şirketlerin sürdürülebilirlik hedeflerini sadece göstermelik olarak sunacakları belgeler değil, standartlara uygun olarak hazırlanan, negatif ve pozitif etkilerini şeffaflıkla ortaya koyan, veriye dayalı, yıllık gelişim oranlarının bu verilerin ışığında belirlendiği ve güvence altına alınmış beyanlar olmalıdır.

ÇSY güvence süreci, planlama, risk değerlendirmesi, iç kontrollerin değerlendirilmesi, veri ve kanıt toplama, test prosedürlerinin uygulanması ve bir güvence beyanı veya raporunun yayınlanmasını içeren çeşitli adımlardan oluşur. Bu süreç aşağıdaki adımlarla detaylandırılabilir:

Planlama: Denetim planının oluşturulması, gerekli kaynakların belirlenmesi ve zaman çizelgesinin oluşturulmasını içerir.

Risk Değerlendirmesi: Şirketin faaliyetlerine dair risklerin tanımlanması ve bu risklerin önem derecesine göre önceliklendirilmesi.

İç Kontrollerin Değerlendirilmesi: Şirketin iç kontrol sistemlerinin gözden geçirilmesi ve bu kontrollerin etkinliğinin değerlendirilmesi.

Veri Toplama: Denetime konu olan bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması.

Kayıt ve Kanıt Toplama: Toplanan verilerin denetim standartlarına uygun şekilde kaydedilmesi ve kanıtların belgelenmesi.

Test Prosedürlerinin Uygulanması: Toplanan veriler üzerinde testler yapılması ve bu testlerin sonuçlarının değerlendirilmesi.

Güvence Beyanı veya Raporunun Yayınlanması: Denetim sonucunda elde edilen bulguların raporlanması ve ilgili paydaşlarla paylaşılması.

Bu sürecin her adımı, güvence sağlama ve raporlamanın doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmak için kritik öneme sahiptir.

“Sürdürülebilirlik Güvence- Denetim Rehberi” raporlama standartlarını, güvencenin önemini, şirketler, denetçiler ve paydaşların sorumluluklarını, yönetimin süreçlerdeki kritik rolünü, süreçte uyulması gereken standartları mercek altına alır. Önceliklendirme analizi, denetim kapsamı, sürecin risk kontrol haritası, planlama, yürütme, kanıtların elde edilmesi ve sonucun oluşturulma süreçlerini derinlemesine ele alarak karar vericilere kılavuzluk eder. Sektör bazlı örnekler, ortaya çıkan zorluklar ve çözüm yollarıyla ilgili bilgi içererek pratikte oluşabilecek sorunların önüne geçmeyi amaçlar.

Güvence denetim sürecinin başarısı, büyük ölçüde doğru güvence firmasının seçimine bağlıdır. Güvence firması seçilirken dikkate alınması gereken bazı temel kriterler şunlardır:

- **Bağımsızlık ve Uzmanlık:** Güvence firması, çıkar çatışmalarından uzak olmalı ve ÇSY güvencesi konusunda uzmanlaşmış olmalıdır. Ayrıca, tamamlayıcı alanlarda da uzmanlığa sahip olması, denetim sürecinin kalitesini artıracaktır.
- **Küresel Erişim:** Şirketlerin büyüklüğüne ve faaliyet gösterdikleri coğrafi alanlara bağlı olarak, güvence firmasının küresel pazarlarda deneyimli olması gereklidir. Farklı bölge regülasyonlarına ve düzenlemelerine hâkim olması, denetim sürecini kolaylaştıracaktır.
- **Deneyim:** Farklı sektörlerde ÇSY güvencesi gerçekleştirmiş ve önde gelen uygulamalara ilişkin değerli bilgiler sağlayabilecek bir firma seçilmelidir.
- **Kurumsal İlişki:** Uzun süredir devam eden bir kurumsal ilişki bulunan ve şirketlerin operasyonlarına aşina olan bir güvence firması, veri güvenliği sürecinin kalitesini artıracaktır. Şirketler, daha önce birlikte çalıştıkları ve olumlu deneyim yaşadıkları firmalarla iş birliğini sürdürmeyi tercih edebilirler.

Son olarak rehberimizin ayrıntılı olarak içerdiği güvence sürecinin önemini şu şekilde özetleyebiliriz:

- ÇSY güvence süreci, raporlanan bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlar. Bu süreç, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim performans verilerinin bağımsız denetçiler tarafından doğrulanmasını içerir. Denetim sırasında kullanılan metodolojiler, veri toplama tekniklerinin ve hesaplama yöntemlerinin doğruluğunu değerlendirir. Ayrıca, raporlanan verilerin uluslararası standartlara (örneğin, ISAE 3000 veya GRI Standartları) uyumunu kontrol eder. Bu, paydaşların şirketlerin sürdürülebilirlik performansına güvenmelerine olanak tanır ve raporların şeffaflığını artırır.
- Güvence süreçleri, şirketlerin sürdürülebilirlik çabalarını şeffaf bir şekilde ortaya koymalarını ve paydaşlara karşı hesap verebilir olmalarını sağlar. Bu süreç, bağımsız denetçiler tarafından gerçekleştirilen detaylı incelemelerle, raporlanan verilerin doğruluğunun ve güvenilirliğinin doğrulanmasını içerir. Denetim sırasında kullanılan teknikler arasında veri doğrulama, örnekleme, risk değerlendirmesi ve iç kontrollerin etkinliğinin değerlendirilmesi yer alır. Denetim sonuçlarının uluslararası standartlara uygun olarak raporlanması, paydaşların şirketlerin sürdürülebilirlik performansına güvenmelerini sağlar ve şirketin itibarını güçlendirir. İtibarı yüksek şirketlerin olası krizlerden etkilenme riskleri daha düşüktür.
- Yatırımcılar, güvence altına alınmış ÇSY bilgilerine dayanarak daha bilinçli kararlar alabilir. Güvence süreci, bağımsız denetim firmaları tarafından gerçekleştirilen titiz incelemelerle ÇSY verilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlar. Bu süreçte kullanılan metodolojiler arasında veri analizi, risk değerlendirmesi ve doğrulama prosedürleri yer alır. Denetim sonuçları, genellikle ISAE 3000, ISAE 3410 veya AA1000AS gibi uluslararası kabul görmüş standartlara uygun olarak raporlanır. Güvence altına alınmış veriler, yatırımcıların şirketin sürdürülebilirlik performansını ve

gelecekteki riskleri daha iyi değerlendirmelerine olanak tanır, böylece yatırımcı güvenini artırır ve uzun vadeli yatırımları teşvik eder.

- Birçok ülke, şirketlerin çevresel ve sosyal performanslarını raporlamalarını ve bu bilgileri bağımsız olarak doğrulamalarını gerektiren düzenlemeler getirmektedir. Örneğin, Avrupa Birliği’nde AB Taksonomi Yönetmeliği ve Sürdürülebilir Finans Raporlama Direktifi (SFDR), şirketlerin sürdürülebilirlik performansını raporlamalarını ve doğrulamalarını zorunlu kılar. Güvence süreci, bağımsız denetim firmaları tarafından gerçekleştirilen titiz incelemelerle bu raporların doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlar. Denetim sırasında kullanılan teknikler arasında veri doğrulama, örnekleme, iç kontrol değerlendirmesi ve uyum kontrolleri yer alır. Bu süreç, şirketlerin yasal düzenlemelere ve uluslararası standartlara uyum sağlamalarına yardımcı olur.
- ÇSY güvence süreci, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim risklerini daha iyi anlamalarına ve yönetmelerine yardımcı olur. Bu süreçte, bağımsız denetim firmaları çeşitli teknikler kullanarak riskleri değerlendirmektedir. Denetçiler, şirketin risk yönetim süreçlerini ve iç kontrollerini değerlendirir, zayıf noktaları belirler ve iyileştirme önerileri sunar. Bu kapsamlı değerlendirme, şirketlerin operasyonel ve finansal risklerini azaltmalarına olanak tanır. Ayrıca, şirketlerin risk yönetim stratejilerini ve politikalarını uluslararası standartlara (örneğin, ISO 31000 Risk Yönetimi Standartları) uyumlu hale getirmelerine yardımcı olur.
- Güvence sürecinde denetim firmaları çeşitli teknikler kullanarak şirketlerin performansını analiz eder. Performans değerlendirme teknikleri arasında, karşılaştırmalı analiz (benchmarking), kilit performans göstergeleri (KPI’lar) analizi ve veri doğrulama prosedürleri yer alır. Denetim raporları, şirketlerin sürdürülebilirlik stratejilerindeki güçlü ve zayıf yönleri belirleyerek, iyileştirme alanlarına yönelik somut öneriler

sunar. Bu değerlendirmeler, şirketlerin sürekli gelişim ve inovasyon için gerekli adımları atmasına yardımcı olur.

- Güvence süreci, tedarik zincirindeki sürdürülebilirlik uygulamalarını değerlendirir ve iyileştirir. Bu süreçte, bağımsız denetim firmaları, tedarik zinciri boyunca çevresel ve sosyal performans verilerini toplayarak analiz eder. Değerlendirme teknikleri arasında sürdürülebilirlik denetimleri (sustainability audits), çeşitli tedarikçi değerlendirme anketleri ve saha ziyaretleri bulunur. Tedarik zincirinde kullanılan kaynakların izlenebilirliği blockchain teknolojisi ve için tedarik zinciri yönetim yazılımlarından yararlanılarak sağlanır. Denetim sonuçları, tedarikçilerin uluslararası sürdürülebilirlik standartlarına (örneğin, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, SA8000 Sosyal Sorumluluk Standardı) uyumunu kontrol eder. Bu süreç, şirketlerin tedarik zinciri boyunca çevresel ve sosyal etkileri daha iyi yönetmelerine yardımcı olur, riskleri azaltır ve sürdürülebilirlik performansını artırır.

Değerli paydaşlar, sürdürülebilir bir geleceği inşa etmek iş birliği ve ortak bir kararlılıkla mümkün olabilir. Güvence süreçlerine verdiğiniz önem, yalnızca şirketlerinizin değil, gelecek nesillerin de yaşam kalitesini belirleyecek. Güvence, doğruluk ve şeffaflıkla örülmüş bir yolda ilerlerken, paydaşların güvenini kazanmak ve dünyayı daha yaşanabilir kılmak için atacağınız her adım büyük bir anlam taşımaktadır.

Eşsiz yetkinliklerinize, harekete geçme, değişimi yönlendirme ve sürdürülebilirlik yolculuğuna öncülük etme konusunda bugün her zamankinden daha fazla ihtiyaç var.

1. Güvence denetimi nedir?

Yatırımcılar, düzenleyici kurumlar ve diğer paydaşlar, çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) konularında güvenilir bilgi ararken kurumsal raporlara başvurmaktadır. Rapor hazırlayan şirket sayısının artması ve ÇSY parametrelerinin kazandığı kritik önem, kuruluşlar üzerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik baskısı oluşturmakta ve güvence çalışmalarına olan ihtiyacı artırmaktadır.

Güvence denetimi, şirketlerin raporlarındaki ÇSY bilgilerinin, uzman güvence sağlayıcıları tarafından bağımsız ve objektif bir şekilde incelenmesi ve doğruluklarının teyit edilmesidir. Bu denetim, paydaşların denetime konu bilgilere olan güvenini artırmayı amaçlar ve denetçi, yeterli ve uygun kanıt elde etmek için çeşitli prosedürler uygular.

Bu denetim süreçlerinde ISSB (Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu), SEC (Amerikan Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu) ve CSRD (Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi) gibi kurumlar öncü rol oynamaktadır. Güvence denetimleri, planlama, risk değerlendirmesi, iç kontrollerin incelenmesi, veri oluşturma, kanıt toplama ve bağımsız test prosedürlerinden oluşur. Bu adımların her biri, denetimin güvenilirliğini ve doğruluğunu sağlamak için kritik öneme sahiptir. Nihayetinde, bu süreçlerin tamamlanmasıyla bir güvence raporu yayımlanır.

Güvence denetimlerinin etkinliği, yalnızca şeffaflık ve doğruluğu artırmakla kalmaz, aynı zamanda yatırımcı güvenini de pekiştirir. Kurumların ÇSY performansını doğru bir şekilde yansıtması hem finansal başarılarını sürdürebilmeleri hem de paydaş beklentilerini karşılayabilmeleri açısından kritik öneme sahiptir.

Bu nedenle, güvence denetimleri, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada ve uzun vadeli değer yaratmada vazgeçilmez bir araç olarak görülmektedir.

Günümüz iş dünyasında, güvence denetimleri sayesinde şirketler, sürdürülebilirlik alanında daha güvenilir ve şeffaf bir duruş sergileyebilir. Bu denetimler, şirketlerin hem içsel süreçlerini geliştirmelerine hem de dış paydaşlarla olan ilişkilerini güçlendirmelerine katkıda bulunur. Sonuç olarak, güvence denetimleri, sürdürülebilirlik raporlamasında kalite ve güvenin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Güvence çalışması, şirketlerin raporlarında beyan edilen ÇSY bilgilerinin, konusunda uzman bağımsız güvence sağlayıcılar tarafından detaylı bir şekilde incelenmesiyle başlar ve bu bilgilerin belirli bir aralıkta veya kesinlikle doğru olduğuna dair bir sonuca varılmasıyla son bulur.

2. Güvencenin önemi ve gerekliliği

Güvencenin önemi, günümüz iş dünyasında hızla artmaktadır. ÇSY performans göstergeleri, şirketlerin sürdürülebilirlik stratejilerini belirlemelerine yardımcı olurken; bu göstergeler, giderek karmaşıklaşan dünyamızda kuruluşların sosyal ve çevresel sorumluluklarını yerine getirme biçimlerini ifade eder. Güvence, şirketlerin bu göstergeleri bütüncül ve doğru bir şekilde raporladıklarını doğrularak, yatırımcıların ve diğer paydaşların karar verme süreçlerini destekler. Bu süreç, aynı zamanda şirketlerin rekabetçi konumlarını güçlendirir ve potansiyel yatırımcıların güvenini kazanmalarına olanak tanır. Dolayısıyla güvence denetimi, sadece bilgi doğruluğunu sağlamakla kalmaz, aynı zamanda şirketlerin pazardaki saygınlığını ve itibarını artırır, böylece sürdürülebilir büyümelerine katkıda bulunur.

Paydaşlar, sürdürülebilir yatırım ve sorumlu iş uygulamalarına giderek daha fazla odaklanmakta ve sürdürülebilirlik raporlarında güvenceye olan talep artmaktadır. Bu talep ancak bilgilerin dış güvence denetiminden geçmesiyle karşılanabilir.

Her geçen gün, iş dünyasının ivmelenerek takip ettiği gelecek dünya perspektifine entegre olmak için, şirketlerin izlemekte olduğu ÇSY performans göstergeleri giderek daha geniş bir kapsama yayılmaktadır. Bu süreçte şirketler, yeni oluşan ve gelişim aşamasındaki alanlarla ilgili çeşitli potansiyel zorluklarla karşılaşabilirler. (Bkz. Karşılaşılan Zorluklar ve Önerilen Çözümler)

Sürdürülebilir bir dünyanın kapılarını aralamak adına yapılan bu yolculuk, şirketlerin dinamik bir yapıya bürünmelerini gerektirir. Doğaya ve insana değer katmak için takip edilen sürdürülebilirlik göstergelerinin hızla benimsenmesi, kolektif farkındalığın arttığını ve kuruluşların pozitif katkı sağlamak için gönüllü olduklarını gösterir. Ancak, bu durum, büyük bir veri kümesinin oluşmasına ve bu verilerin doğruluğunun sağlanması ihtiyacına yol açar. Bu nedenle, ÇSY özelinde bağımsız güvence süreçleri kilit rol oynamaktadır.

Piyasa talebi, güvence süreçlerinin yürütülmesindeki en önemli itici güçlerden biridir. Tüketici talepleri ve tercihleri, fiyat ve kalite gibi parametrelerin yanında insana ve gezegene saygı göstermeyi de içermeye başlamıştır. Bu nedenle, kuruluşlar ÇSY göstergelerini giderek artan hızda ve çeşitlilikte beyan etmektedir. Bilginin doğruluğuna ve güvenilirliğine dair soru işaretleri de aynı oranda büyümektedir.

Paydaşlar, sürdürülebilir yatırım ve sorumlu iş uygulamalarına giderek daha fazla odaklanmakta ve sürdürülebilirlik raporlarında güvenceye olan talep artmaktadır. Bu talep ancak bilgilerin dış güvence denetiminden geçmesiyle karşılanabilir. Güvence denetimi, kuruluşların ÇSY hedeflerine bağlılıklarını ve tüm resmi görmelerini sağlar, bu da rekabetin adil bir ortamda gerçekleşmesine yardımcı olur. Güven ortamının sağlanmaması, kuruluşların saygınlığını zedeleyebilir ve hedeflerine bağlılıklarını sarsabilir. Ayrıca, yeşil/pembe aklama gibi durumlar ve manipülasyon riskleri, sürdürülebilirlik yolculuğuna olan güveni zedeleyebilir.

Sürdürülebilirlik ile ilgili bilgilerin kuruluşlar tarafından paydaşlarına beyan edilmesi süreci henüz çok yeni bir yaklaşımdır. Bu durum, beyan edilen bilgilerin yanlış yorumlanma ve paydaşların yanlış yönlendirilme riskini artırmaktadır. Doğru raporlama ve bilgi beyanı sağlayan kuruluşların çabaları, piyasada karşılık bulamazsa, yanlış yönlendirme sonucu adaletsiz bir kaynak akışına yol açabilir.

G20 ülkeleri içinde ve dışında sektörel etkisi yüksek şirketlerin ÇSY ile ilgili beyan edilen verilerinin doğrulanması ihtiyacı giderek artmaktadır. Bu durum, karar verme mekanizmalarında güvence süreçlerinin önemini daha da artırmaktadır.

Güven ortamının sağlanmaması, kuruluşların saygınlığını zedeleyebilir ve hedeflerine bağlılıklarını sarsabilir. Ayrıca, yeşil/pembe aklama gibi durumlar ve manipülasyon riskleri, sürdürülebilirlik yolculuğuna olan güveni zedeleyebilir.

Şekil 1: G20 Ülkelerindeki ÇSY Raporlamalarının ve Güvencenin Kapsamı (2020-2021)

IFAC, THE STATE OF PLAY BEYOND THE G20: SUSTAINABILITY DISCLOSURE AND ASSURANCE IN 20 MORE JURISDICTIONS, 2019 - 2021 TREND & ANALYSIS (Published Sep. 2023)

Şekil 2: G20 Dışındaki, Seçilmiş Ülkelerindeki Raporlamanın ve Güvence Kapsamı (2020-2021)

IFAC, THE STATE OF PLAY BEYOND THE G20: SUSTAINABILITY DISCLOSURE AND ASSURANCE IN 20 MORE JURISDICTIONS, 2019 - 2021 TREND & ANALYSIS (Published Sep. 2023)

Bağımsız güvence sağlayıcıları, sürdürülebilirlik raporlarının doğruluğunu ve güvenilirliğini test eder. Bu raporların şirketlerin ÇSY performansını tam, doğru ve objektif bir şekilde yansıttığından emin olunmasını sağlar. Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını ölçmek için kullanılan verilerin doğruluğu ve güvenilirliği değerlendirilir. Bağımsız güvence sağlayıcıları, bu verileri çeşitli prosedürlerle test ederek doğru bir değerlendirme yapılmasına olanak tanır.

Güven duygusu, iş dünyası için en değerli kavramlardan biridir. Sürdürülebilir bir dünya için somut adımların atıldığı ve şirketlerin birbirleriyle ÇSY hedeflerini gerçekleştirmek için yarıştığı günümüzde, ÇSY göstergelerinin yaygınlaşmasıyla birlikte “yeşil aklama” ve “pembe aklama” gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. ÇSY beyanlarının sayısı ve çeşitliliği arttıkça, bu bilgiler dezenformasyona açık hale gelebilir. Şirketlerin stratejilerinin ve eylemlerinin değer zincirinin tüm halkasına doğru aktarılması ancak bağımsız güvence süreçleri ile mümkün olabilir.

Güvence denetimi, bir şirketin beyan ettiği verinin doğruluğu konusunda toplum ve yatırımcı gözünde güven oluşturur. Ayrıca, bu denetim süreçleri, ÇSY uygulamalarındaki eksiklikleri, zayıflıkları veya tutarsızlıkları tespit etmeye yardımcı olur. Güvence sağlayıcıları, veri toplama, ölçüm veya raporlama uygulamalarının iyileştirilebileceği alanları vurgulayarak şirketlerin potansiyel riskleri belirlemesine ve gelişim fırsatlarını öne çıkarmasına katkı sağlar.

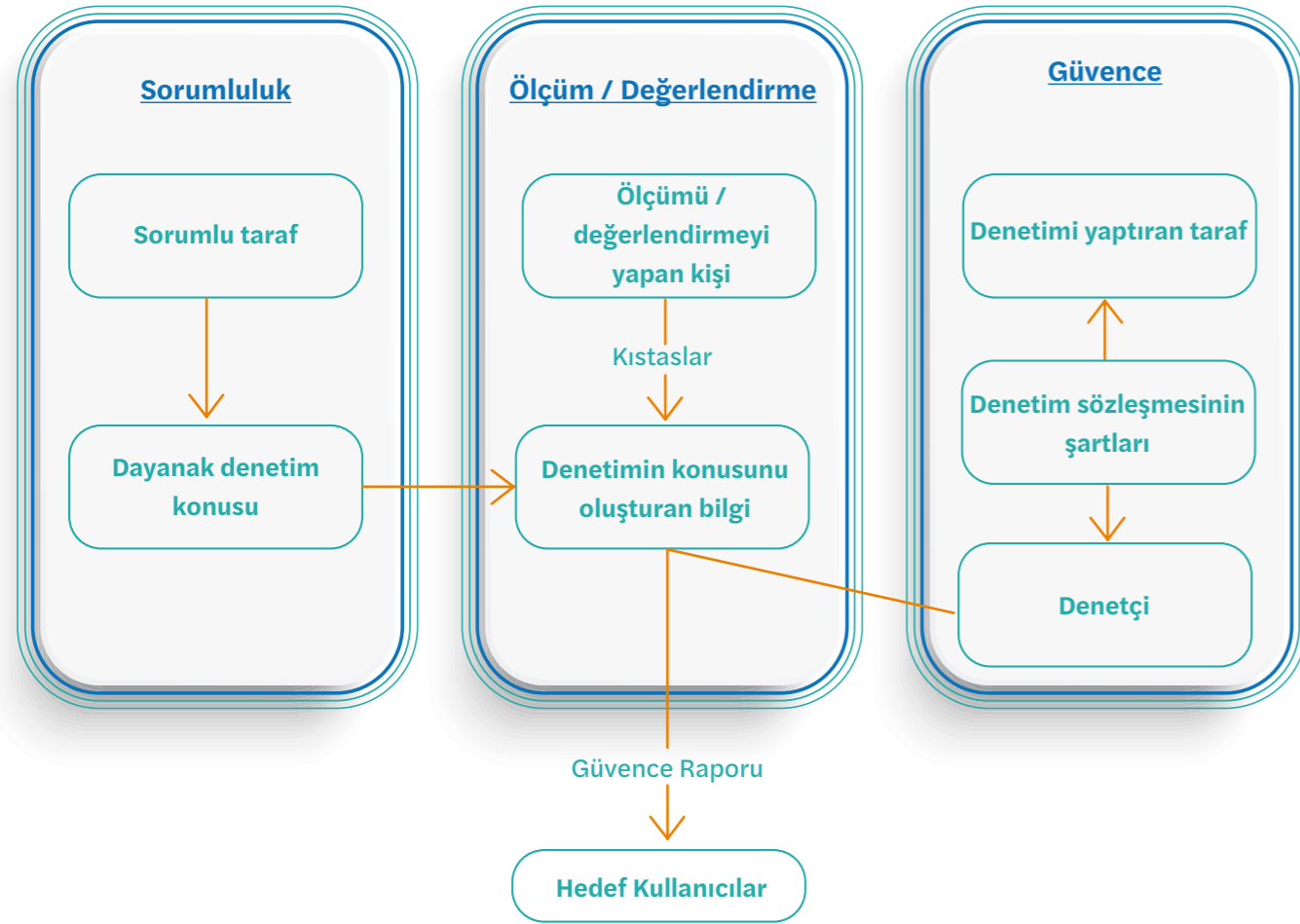
Bu durum, iklim ve insan konularında daha doğru risk yönetimini ve daha sağlam sürdürülebilirlik stratejilerinin geliştirilmesini destekler. Bağımsız güvence sağlanmış ÇSY bilgileri, paydaşların daha

bilinçli kararlar almasına olanak tanır. Yatırımcılar, bir şirketin ÇSY performansını, maruz kaldığı riskleri ve uzun vadeli sürdürülebilirlik beklentilerini daha iyi değerlendirerek daha etkili yatırım kararları alabilir. Güvence alınmış bir ÇSY raporu, şirketin tanınırlığını ve itibarını artırabilir. Bu raporlar, şirketin sürdürülebilirlik çabalarının ve paydaş beklentilerini karşılama konusundaki kararlılığının doğrulanması olarak görülür. Bu olumlu algı, yeni müşteriler, yatırımcılar ve iş ortaklarının ilgisini çekerken mevcut paydaşlarla olan ilişkileri de güçlendirir.

Güven ortamının tesis edilmemesi, insan ve gezegen odaklı çalışmaların temelinden zayıflamasına neden olabilir. Bu durum, aksiyon alan şirketlerin stratejilerini değiştirmelerine ve son kullanıcıların finansal akışın dışında hareket ederek paydaş kapitalizm sisteminin işlemlerini engellemelerine yol açabilir.

Güvence alınmış bir ÇSY raporu, bir kuruluşun tanınırlığını ve itibarını artırabilir ve bu rapor, kuruluşun sürdürülebilirlik çabalarının ve paydaş beklentilerini karşılama konusundaki kararlılığının doğrulanması olarak görülebilir.

3. Şirketler, denetçiler ve paydaşlar açısından sorumluluklar

Tüm güvence denetimlerinde en az üç taraf bulunur: sorumlu taraf, denetçi ve hedef kullanıcılar. Denetim şartlarına bağlı olarak, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan tarafın veya denetimi yaptıran tarafın da ayrı ayrı görevleri olabilir.

Bu rollerin güvence denetimiyle ne şekilde ilişkilendirildiği aşağıda özetlenmektedir:

(a) Sorumlu taraf, dayanak denetim konusundan sorumludur.

(b) Ölçümü veya değerlendirmeyi yapan taraf; denetime konu bilgileri meydana getiren, dayanak denetim konusunu ölçmeye veya değerlendirmeye yönelik kıstasları kullanır.

(c) Denetimi yaptıran taraf, denetim sözleşmesinin şartları üzerinde denetçiyle mutabakata varır. Denetimi yaptıran taraf, farklı koşullar altında, yönetim veya sorumlu tarafın üst yönetiminden sorumlu olan kişiler, ilgili mevzuat uyarınca yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar, hedef kullanıcılar, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf ya da farklı bir üçüncü taraf olabilir.

(ç) Denetçi, sorumlu taraf dışındaki hedef kullanıcıların, denetime konu bilgilere ilişkin güven seviyesini artıracak şekilde tasarlanmış bir sonuç bildirmek üzere yeterli ve uygun kanıt elde eder. Denetçi; denetim şartları ve denetimle ilgili içinde bulunulan diğer şartlar gereğince, sorumlu tarafla, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan kişiyle, denetimi yaptıran tarafla, üst yönetimden sorumlu olanlarla veya diğer taraflarla iletişime geçilmesini gerektiren dikkatini çeken herhangi bir husus olup olmadığını değerlendirir.

(d) Hedef kullanıcılar, denetime konu bilgileri esas almak suretiyle çeşitli kararlar alır. Hedef kullanıcılar; denetçinin, güvence raporunu kullanmalarını beklediği kişi(ler), kuruluş(lar) veya grup(lar)dır.

Özetle yukarıda belirtilen görevler hakkında aşağıdaki çıkarımlar yapılabilir:

- Her bir güvence denetiminde, denetçinin yanı sıra en az bir sorumlu taraf ve hedef kullanıcılar bulunur.
- Denetçi; sorumlu taraf, denetimi yaptıran taraf veya hedef kullanıcı olamaz.
- Doğrudan denetimlerde denetçi, aynı zamanda ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraftır.
- Doğrulama hizmetlerinde; sorumlu taraf ya da başka biri, fakat denetçi değil, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf olabilir.
- Denetçinin; dayanak denetim konusunu kıstaslar uygulanmak suretiyle ölçtüğü veya değerlendirdiği denetimler, doğrudan denetimdir. Bu denetimlerin niteliği, ölçüm veya değerlendirmeye ilişkin sorumluluğu üstlenen bir başka kişi tarafından doğrulama hizmetine dönüştürülemez. Örneğin; sorumlu taraf, denetime konu bilgilere, sorumluluğu kabul ettiğine dair bir beyan eklemek suretiyle böyle bir şey yapamaz.

- Sorumlu taraf, aynı zamanda denetimi yaptıran taraf olabilir.
- Doğrulama hizmetlerinin birçoğunda, sorumlu taraf aynı zamanda ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf ve denetimi yaptıran taraf olabilir. İşletmenin sürdürülebilirlik uygulamalarıyla ilgili hazırladığı bir rapora ilişkin güvence denetimi yürütmesi için denetçi görevlendirmesi bu duruma örnek olarak verilebilir. Sorumlu tarafın ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraftan farklı olduğu duruma örnek olarak ise denetçinin, bir kamu kurumu tarafından özel bir şirketin sürdürülebilirlik uygulamalarıyla ilgili hazırlanmış bir rapora ilişkin güvence denetimi yürütmek üzere görevlendirilmesi gösterilebilir.
- Doğrulama hizmetlerinde, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf, denetime konu bilgiler hakkında denetçiye yazılı bir beyan sunar. Ancak, denetimi yaptıran tarafın aynı zamanda ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf olmadığı bazı durumlarda, denetçi bu tür bir beyanı elde edemeyebilir.
- Sorumlu taraf, hedef kullanıcılardan biri olabilir; ancak tek hedef kullanıcı olamaz.
- Sorumlu taraf, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf ve hedef kullanıcılar aynı işletmeden veya farklı işletmelerden olabilir. Aynı işletmeden olan hedef kullanıcılara örnek olarak, iki kademeli bir kurul yapısında gözetim kurulunun, söz konusu işletmenin yönetim kurulu tarafından verilen bilgilere ilişkin güvence sağlanmasını istemesi gösterilebilir. Sorumlu taraf, ölçüm veya değerlendirmeyi yapan taraf ve hedef kullanıcıların ihtiyaçları arasındaki ilişkinin belli bir denetim bağlamında ele alınması gerekir ve bu ilişki geleneksel şekilde tanımlanmış sorumluluk alanlarından farklılık gösterebilir.
- Denetimi yaptıran taraf aynı zamanda sorumlu taraf değilse, hedef kullanıcı olabilir.

4. Güvence denetim sürecine ve çalışmalarına yönelik bilgilendirme

Küresel anlamda sürdürülebilirlik kavramı giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, şirketlerin ve organizasyonların sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaları ve bu hedeflere yönelik taahhütlerini yerine getirmeleri, tüm paydaşlar tarafından yakından takip edilmektedir. Bu süreçte, sürdürülebilirlik çalışmalarının etkinliğini ve şeffaflığını sağlamak amacıyla denetim hizmetleri büyük rol oynamaktadır.

Geleneksel olarak denetim denildiğinde ilk akla gelen vergi ve finans hizmetleridir. Ancak sürdürülebilirlik çalışmalarında da denetim hizmetlerinin gerekliliği artmıştır. Bu bağlamda, sınırlı ve bağımsız denetim konuları dışında kalan alanlar için “Güvence Denetimi” gündeme gelmektedir. Güvence denetimi, sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini teyit etmeyi amaçlar.

Güvence denetimi, geleneksel denetimlerin ötesine geçerek, sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini doğrulamayı hedefler.

Güvence denetimi kapsamında değerlendirilen raporlar, üçüncü taraflar tarafından güvence sağlanan ve Uluslararası Güvence Denetimi Standartlarına (ISAE) uyumlu raporlar olarak nitelendirilmektedir. ISAE, güvence denetimlerinin nasıl yürütüleceğine dair kapsamlı rehberlik sağlar ve bu standartlara uyum, raporların uluslararası

düzye kabul edilebilirliğini artırır. Ayrıca denetim sürecinde, denetçilerin etik ilkelere sıkı sıkıya bağlı olmaları beklenir. Bu kapsamda dürüstlük, tarafsızlık, profesyonel davranış, mesleki yetkinlik ve mevzuat hükümlerine uygunluk gibi konular da dahil olmak üzere, etik hükümlere uygunluk kalite kontrol sistemi üzerinden kapsamlı olarak sürdürülmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlamasında yaşanan gelişmeler, ülkemizde de yakından takip edilmekte olup, konuyla ilgili gerekli alt yapı çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda, 4 Haziran 2022 tarih ve 31856 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda yapılan değişikliklerle anılan Kanun’un 88’inci maddesine: “Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, belirlediği kuruluşlar için uygulamada birliği ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini sağlamak amacıyla uluslararası standartlarla uyumlu olacak şekilde Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya yetkilidir. Belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kanunla kurulan kurum ve kurullar, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarına uygun olmak şartıyla kendi alanları için geçerli olacak standartlarla ilgili olarak ayrıntıya ilişkin düzenlemeler yapabilir.” fıkrası eklenerek Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının belirlenmesinde yetkili kılınmıştır.

Bu doğrultuda KGK tarafından;

- Uluslararası standartlarla uyumlu, karşılaştırılabilirliği ve şeffaflığı yüksek sürdürülebilirlik raporlama çerçevesi olan Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları yayımlanmıştır.
- Sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliğinin artırılması amacıyla yapılacak güvence denetimlerine esas olacak Güvence Denetimi Standartları ile bunlara ilişkin uygulama rehberleri yayımlanacaktır,
- Sürdürülebilirlik raporlamasının kalitesine yönelik artan beklentileri karşılamak amacıyla güvence denetimlerini yapacak kişi ve kuruluşlara ilişkin yetkinlik kriterlerinin belirlenmesi ve bu denetimleri üstlenecek denetim kuruluşlarının ve denetçilerin yetkilendirilmesi sağlanacaktır,
- Kaliteli bir raporlamanın yapılması için gerçekleştirilecek güvence denetimlerinin gözetimi yapılacaktır.

Güvence denetim çalışmaları KGK tarafından yayımlanan ve uluslararası standartlarla uyumlu olan Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri’nde (GDS 3000) belirlenen çerçevede değerlendirilmektedir. GDS 3000 standardına göre güvence denetimi; güvence talebi, denetçi değerlendirmesi, sonuç ve raporlama adımlarını içerir. Güvence denetim sürecinde belirlenen güvence talebine husus olan konu üzerine denetçi değerlendirmesi tamamlandığında yapılan incelemeler üzerine bir sonuca varılır ve elde edilen

bulgular çerçevesinde yazılı olarak raporlanır. Belirlenen kıstaslar çerçevesinde incelenen tüm dokümanlar ölçümü yapan kişi tarafından hazırlanan güvence raporuyla hedef kullanıcılara sunulmuş olur. Kalitesi, doğruluğu ve güvenilirliği belirli ölçüt kriterlerince değerlendirilmiş olan işletme beyanları (denetim sürecine ve konusuna dayalı), hedef kullanıcıların karar almalarını kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olması sebebiyle de önem taşımaktadır.

GDS 3410 “Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimleri”, sera gazı emisyonları ve bu emisyonlara ilişkin beyanların doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirmek için özel olarak tasarlanmış bir güvence denetimi standardıdır. GDS 3410 standardının uygulanması, şirketlerin sera gazı emisyonlarına ilişkin raporlama süreçlerinin şeffaflığını ve güvenilirliğini artırır. Ayrıca, bu standardın kullanılması, sera gazı emisyonlarının azaltılması yönünde atılan adımların ve taahhütlerin bağımsız bir şekilde doğrulanmasını sağlar, böylece paydaşların ve yatırımcıların güvenini kazanmaya yardımcı olur.

GDS 3000 ve GDS 3410 standartları, güvence denetimlerinde iki ana güvence düzeyi öngörmektedir: makul güvence ve sınırlı güvence. Bu güvence düzeyleri, denetimin derinliği ve sağlanan güvence miktarını belirlemektedir.

Makul güvence, en yüksek düzeyde güvence sağlamaktadır ve genellikle finansal tablo denetimlerine benzer kapsam ve derinlikte bir denetim gerektirmektedir. Denetçi, geniş kapsamlı veri analizleri, detaylı testler ve kapsamlı prosedürler uygulayarak, denetlenen bilgilerin önemli yanlışlık içermediği konusunda yüksek bir güvence elde etmeye çalışmaktadır.

Sınırlı güvence, makul güvenceye kıyasla daha düşük bir güvence düzeyi sunar ve daha dar kapsamlı prosedürler içerir. GDS 3000’de sınırlı güvence, denetlenen bilgilerin önemli yanlışlık içermediğine dair anlamlı düzeyde güvence sağlar. GDS 3410’da sınırlı güvence, sera gazı emisyonlarına ilişkin bilgilerin genel doğruluğunu teyit eder. Emisyon hesaplamalarının genel uygunluğunu kontrol eder.

Yatırımcıların, düzenleyicilerin ve diğer paydaşların sürdürülebilirlik bilgilerine olan güvenini artırmayı amaçlayan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), ISAE 3000 ve ISAE 3410’a ek olarak küresel bir sürdürülebilirlik güvence standardı olan Uluslararası Sürdürülebilirlik Güvence Standardı (ISSA) 5000’i geliştirmektedir.

GDS 3000 ve GDS 3410 standartlarına göre yürütülen sınırlı veya makul güvence süreçleri, güvence kapsamının belirlenmesi, planlanması, gerçekleştirilmesi ve sonuçlandırılması başlıkları altında sistematik olarak ele alınır. Bu süreçler, denetim sürecinin etkinliğini ve doğruluğunu artırmak için belirli prosedürler ve yöntemlerle desteklenir. Güvence kapsamının belirlenmesi ile denetimin sınırları ve standartları tanımlanır. Planlama aşamasında denetim stratejisi oluşturulur, denetim programı ve görev dağılımı yapılır. Gerçekleştirme aşamasında denetim kanıtları toplanır, analiz edilir ve değerlendirilir; sonuçlandırma aşamasında ise elde edilen bulgular doğrultusunda güvence raporu hazırlanır. Bu süreçlerin her biri, denetim sürecinin başarısı için kritik öneme sahiptir ve standartlara uygun olarak yürütülmelidir.

Üzerinde halen çalışılmakta olan küresel bir sürdürülebilirlik güvence standardı olan ISSA 5000, en özet haliyle tabloda yer alan başlıklar düzeyinde bir güvence denetimi öngörmektedir.

Bir bilginin verilmemesi veya yanlış verilmesi, genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının belirli bir işletmeye ilişkin finansal bilgilere dayanarak kararlarını etkileyebilir.

Konular

- İklim (Emisyon dahil)
- Enerji, enerji türü ve tüketimi
- Su ve atıklar, su tüketimi ve su deşarjı
- Biyoçeşitlilik, biyoçeşitlilik üzerindeki etkiler veya korunan ve restorasyon yapılan habitatlar
- Çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık
- İnsan hakları ve toplum ilişkileri, yerel toplum katılımı
- Müşteri sağlığı ve güvenliği
- Ekonomik etkiler

Konuların Boyutları

- Yönetişim
- Strateji ve iş modeli
- Riskler ve fırsatlar
- Risk yönetimi
- Metrikler ve ana performans göstergeleri
- Hedefler
- Senaryo analizi
- Etki analizi

Sürdürülebilirlikle ilgili bilgiler, tabloda belirtilen çeşitli konular (iklim, enerji, su ve atıklar, biyolojik çeşitlilik, çeşitlilik, insan hakları ve toplum ilişkileri, müşteri sağlığı ve güvenliği, ekonomik etkiler) ve bu konuların boyutları (yönetişim, strateji ve iş modeli, riskler ve fırsatlar, risk yönetimi, metrikler ve ana performans göstergeleri, hedefler, senaryo analizi, etki analizi) üzerinden açıklanabilir. Bu açıklamalar, nitel veya nicel olabilir ve mevcut veya geleceğe dönük bilgi içeriğinde farklılık gösterebilir.

Bir bilginin verilmemesi veya yanlış verilmesi, genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının belirli bir işletmeye ilişkin finansal bilgilere dayanarak kararlarını etkileyebilir. Bu, finansal önemlilik olarak değerlendirilir. Diğer yandan, işletmenin çevre, toplum, ekonomi veya kültür üzerindeki etkileriyle ilgili konular, uygun kriterler kullanılarak değerlendirildiğinde, etki önemliliği ön plana çıkar. Etki önemliliği, bir işletmenin kısa, orta ve uzun vadede gezegen ve toplum üzerindeki hem olumlu hem de olumsuz etkilerini kapsar. Finansal ve finansal olmayan etkileri bir arada değerlendiren bu yaklaşım ‘çifte önemlilik’ kavramıyla ifade edilir ve sürdürülebilirlik raporlamasında merkezi bir yer tutar.

4.1 Önceliklendirme Analizi

Öncelik, şirketlerin risk ve fırsatları değerlendirdiği bir kavramdır. Bu kavram, mevcut ve potansiyel etkileri üst yönetim ve kilit paydaşların bakış açısına göre ele alır, önceliklendirir ve sürdürülebilirlik stratejilerine entegre eder. Aynı zamanda, bu çerçevede şirketlerin öncelik verdiği konular için sürdürülebilirlik hedefleri ve kilit performans göstergeleri (KPI'lar) belirlenir. Önceliklendirme analizi, şirketlerin faaliyetlerini ve iş ilişkilerini etkileyebilecek olası çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) riskleri ve fırsatlarını belirlemede kritik bir araçtır. Bu analiz, şirketlerin sürekli değişen küresel düzende faaliyetleri ve iş ilişkilerinden kaynaklanan etkileri izlemelerine yardımcı olur ve özellikle toplum ve çevre üzerinde büyük etkileri olan alanları belirlemelerini gerektirir. Şirketler aynı zamanda sürdürülebilirlikle ilgili unsurların üzerlerindeki finansal etkilerini de tanımlayabilirler. Bu sebeple, şirketler kapsamlı bir önceliklendirme analizi gerçekleştirir.

Önceliklendirme Analizi, şirketlerin faaliyetlerini ve iş ilişkilerini etkileyebilecek olası çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) riskleri ve fırsatlarını belirlemede kritik bir araçtır.

GRI Standartlarına uygun raporlama yapan şirketler, içinde buldukları sektöre özgü GRI Sektör Standardı varsa, bu standartları kullanarak öncelikli konularını belirlemelidir.

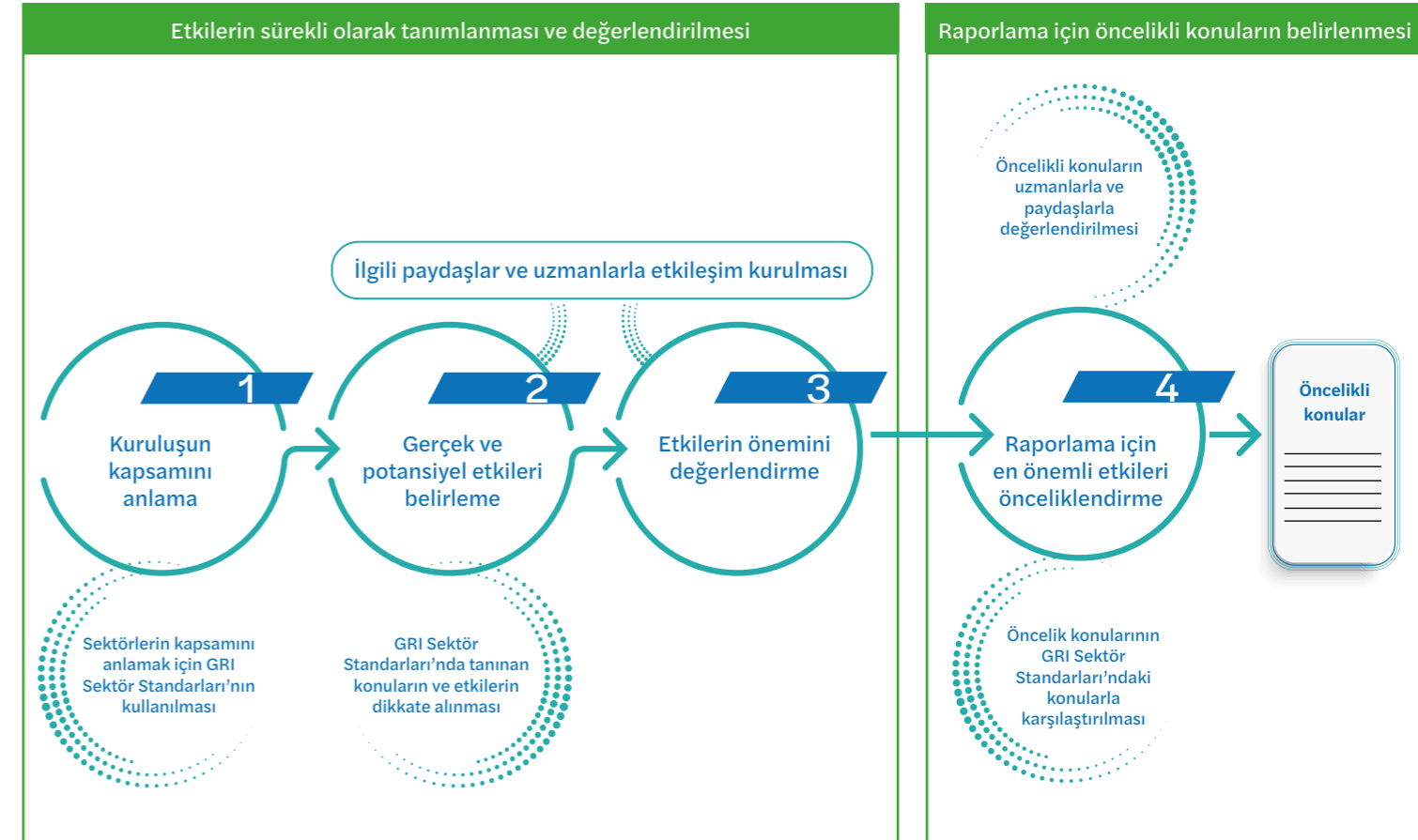
Öncelikli konuları belirlemek için GRI Sektör Standartlarını kullanma:

- GRI Sektör Standartları, şirketlere potansiyel öncelikli konuları belirlemek konusunda rehberlik eder. Bu konular, sektörlerin en büyük etkilerini temel alarak, çok paydaşlı uzmanlık, otoriter hükümetler arası araçlar ve diğer ilgili kaynaklar kullanılarak tespit edilmiştir.
- Şirketler, öncelikli konularını belirlerken ilgili GRI Sektör Standartlarını kullanmaya teşvik edilir. Bu standartlar, öncelikli konuların belirlenmesinde yardımcı bir araç olarak işlev görür, ancak şirketlerin kendi özgül koşullarını dikkate almaları da önemlidir.
- Şirketler, ilgili sektör standardında belirtilen tüm öncelikli konuları gözden geçirmeli ve bu konuların kendi durumları için öncelikli olup olmadığına karar vermelidir.

Öncelikli konuları belirleme süreci:

Öncelikli konuları belirleme sürecinin ilk üç adımı, şirketin etkilerini sürekli olarak tanımlamasını ve değerlendirmesini içerir. Bu süreçte, şirket ilgili tüm iç ve dış paydaşlarla ve uzmanlarla iletişime geçer. Bu adımlar, şirketin etkileri geliştikçe ve yeni etkiler ortaya çıktıkça etkileri aktif olarak yönetmesini sağlar. İlk üç adım, sürdürülebilirlik raporlamasından bağımsız olarak ilerler ve son adım için bilgi üretir. Dördüncü adımda ise şirket, en önemli etkilerini etki derecesine göre yüksekten düşüğe doğru sıralayarak öncelikli konularını belirler.

Şekil 3: Bir şirketin öncelikli konularını belirlerken izleyebileceği dört temel adım söz konusudur:

Şirketin faaliyetlerindeki veya iş ilişkilerindeki değişiklikler nedeniyle mevcut ve potansiyel etkilerde değişiklikler olabilir. Bu nedenle, her raporlama döneminde şirket, etkilerindeki değişiklikleri göz önüne alarak öncelikli konularını gözden geçirmeli ve gerekirse yeniden değerlendirmelidir. Şirket, öncelikli konuları belirlerken takip ettiği süreci ve yaklaşımı, aldığı kararları, varsayımları ve yaptığı öznel değerlendirmeleri, analiz ettiği kaynakları ve topladığı kanıtları, kurumsal hafıza oluşturabilmek ve doğru raporlama yapabilmek için kayıt altına almalıdır. Bu doğru kayıtlar, analiz ve güvenciyi kolaylaştırır. Her adımda izlenen yaklaşım, şirketin iş modeli, sektörü, coğrafi, kültürel ve hukuki işletim biçimi; mülkiyet yapısı ve etkilerinin doğası gibi nedenlerle farklılık gösterecektir. Bu sebeple, tüm adımlar sistematik, kayıtlı, yinelenebilir olmalı ve her raporlama döneminde tutarlı bir şekilde kullanılmalıdır. Eğer izlenen yaklaşımlarda herhangi bir değişiklik olursa, bu değişikliklerin nedenleri ve etkileri de kayıt altına alınmalıdır. Şirketin en üst düzey yönetim organı, öncelikli konuları belirleme sürecini denetlemeli ve bu konuları gözden geçirerek onaylamalıdır.

4.2 Denetim kapsamının belirlenmesi

ÇSY raporlaması kapsamında bankalar ve finansal kuruluşlar ile üretim ve hizmet kuruluşları gibi farklı sektörlerdeki kuruluşlar için farklı göstergeler bulunmaktadır. Her sektörün kendine özgü faaliyetleri ve etki alanları olduğundan, raporlama süreçleri ve incelenen göstergeler de bu farklılıkları yansıtacak şekilde düzenlenmektedir.

Sınırlı güvence kapsamının belirlenmesinde kuruluşların faaliyet alanı, paydaş beklentileri, mevzuat ve düzenleyici gereksinimler, iç kontrol sistemi ve risk yönetimi gibi faktörler dikkate alınmaktadır. İlk olarak, kuruluşun faaliyet gösterdiği sektör, iş modeli ve stratejik hedefleri değerlendirilmelidir. Bu bilgiler, denetim kapsamının kuruluşun ihtiyaçlarına uygun olarak belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Kuruluş paydaşlarının (yatırımcılar, müşteriler, çalışanlar, düzenleyici otoriteler vb.) beklentileri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca, kuruluşun tabi olduğu mevzuat ve düzenleyici gereksinimler de dikkate alınmalıdır. Yasal ve düzenleyici gereklilikler, denetim kapsamının belirlenmesinde yol gösterici olabilir. Bu süreçte önceliklendirme analizi, kaynakların etkin kullanımı, risk yönetimi, paydaş beklentilerinin karşılanması, yasal ve düzenleyici gerekliliklerin karşılanması ve stratejik hedeflere ulaşma gibi alanlarda sağladığı faydalar ile raporlama ve denetim süreçlerinin etkinliğini ve doğruluğunu artırmaktadır. Bu analiz, kuruluş ve denetim ekibi için başarılı bir raporlama ve denetim sürecinin temelini oluşturmaktadır.

Beyan edilen ve denetime konu olan göstergeler temel olarak; enerji tüketimleri, su tüketimleri, atık göstergeleri, sera gazı emisyonları, çalışan verileri, iş sağlığı ve güvenliği gibi çeşitli alanlarda dağılım göstermektedir.

Banka ve diğer finansal kuruluşlarda, bu başlıklara ek olarak sosyal ve çevresel etkisi göz önünde bulundurularak kullanılan krediler ve sağlanan finansman destekleri gibi kalemler de finansal ve operasyonel göstergeler altında detaylandırılmaktadır.

Etkilerin önemini değerlendirilmesi hem nicel hem de nitel analizleri içerir. Bir etkinin ne kadar önemli olduğu, şirketin faaliyet gösterdiği sektörler ve iş ilişkileri gibi faktörlerden etkilenir.

Şirket, etkilerini en önemliden en az önemliye doğru sıralamalı ve raporlama için etkileri belirlemek üzere bir eşik değeri tanımlamalıdır.

Her sektörün özgü faaliyetleri ve etki alanlarına göre, raporlama süreçleri ve incelenen göstergeler bu farklılıkları yansıtacak şekilde düzenlenir.

4.3 Güvencenin planlanması

Sınırlı güvencenin planlama fazı, denetim sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan strateji, risk değerlendirmesi, denetim programı, görev dağılımı, kaynak planlaması, ön koşulların belirlenmesi ve iletişim planı gibi adımları içermektedir. Bu adımlar, denetim sürecinin etkinliğini ve doğruluğunu artırmak için sistematik ve detaylı bir şekilde uygulanmalıdır.

Aşağıdaki görsel denetimin planlanması ve yürütülmesinin temel adımlarını özetlemektedir.

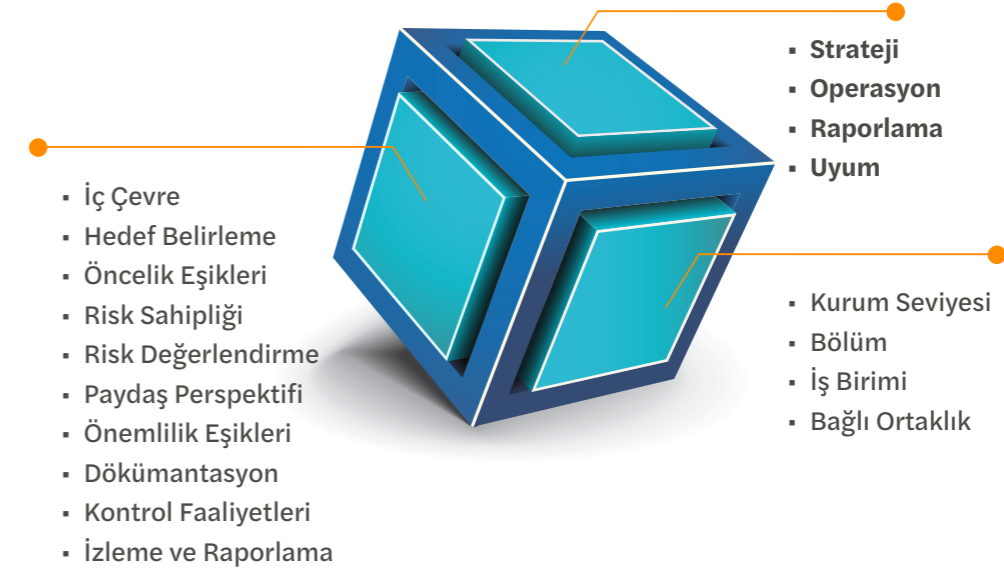

4.3.1. Denetim stratejisinin belirlenmesi

Denetim stratejisi, sınırlı güvence denetiminin genel yaklaşımını ve hedeflerini tanımlar. Bu aşamada, denetim ekibi denetimin kapsamını, hedeflenen güvence seviyesini ve denetim sürecinde kullanılacak yöntemleri belirler. Strateji, denetimin yönünü ve odaklanılacak anahtar alanları belirlemektedir.

4.3.2. Risk değerlendirmesi

Risk değerlendirmesi, denetim sürecinin en önemli adımlarından biridir. Bu aşamada, denetim ekibi denetlenecek bilgilerin içerdiği potansiyel riskleri ve bu risklerin olası etkilerini değerlendirir. Risk değerlendirmesi, denetim planının oluşturulmasında ve denetim prosedürlerinin belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Şekil 4: COSO Matrisi

4.3.3. Denetim programının oluşturulması

Denetim programı, denetim faaliyetlerinin zamanlamasını ve sırasını belirler. Bu program, denetim sürecinin sistematik ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar. Denetim programında, denetim ekibinin hangi aşamalarda hangi faaliyetleri gerçekleştireceği detaylı bir şekilde planlanır.

4.3.4. Görev dağılımı

Görev dağılımı, denetim ekibinin her bir üyesinin sorumluluklarını ve rollerini belirler. Bu aşamada, denetim ekibinin her bir üyesine spesifik görevler atanır ve bu görevlerin nasıl yürütüleceği detaylandırılır. Görev dağılımı, denetim sürecinin verimli ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlar.

4.3.5. Kaynakların planlanması

Kaynakların planlanması, denetim sürecinde kullanılacak tüm kaynakların belirlenmesi ve tahsis edilmesini içerir. Bu kaynaklar, insan kaynakları, finansal kaynaklar ve teknolojik kaynaklar gibi çeşitli bileşenlerden oluşabilir. Kaynakların doğru bir şekilde planlanması, denetim sürecinin sorunsuz bir şekilde ilerlemesini sağlar.

4.3.5. Ön koşulların belirlenmesi

Denetimin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli ön koşullar belirlenir. Bu aşamada, denetim ekibi denetlenecek bilgilere erişim, gerekli izinler ve ilgili dokümanların hazır olup olmadığını kontrol eder. Ön koşulların belirlenmesi, denetim sürecinin başlaması için gerekli hazırlıkların tamamlanmasını sağlar.

Ön şartların tespiti ve incelenmesinin ardından denetimin planlanması kapsamında denetçi tarafından belirlenecek ya da mütalaa edilecek önemli adımlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Denetimin kapsamını tanımlayan denetim özellikleri
- Denetimin zamanlaması, saha ziyaretleri ve toplantı sıklığını planlamak
- Denetim ekibinin çalışmalarının yönlendirmesinde önemli olan etkenler
- Denetimin kabulü ve devam ettirilmesine ilişkin prosedürler
- Uzmanlar ve diğer denetçilerin katılımı dâhil, denetimin yürütülmesi için ihtiyaç duyulan kaynakların niteliği, zamanlaması ve kapsamı
- İşletmenin iç denetim fonksiyonunun -varsa- denetim üzerindeki etkisi

4.4 Güvence denetiminin gerçekleştirilmesi

Güvence denetiminin gerçekleştirilmesi aşaması, denetim planına uygun olarak denetim faaliyetlerinin uygulandığı, kanıtların toplandığı, analiz edildiği ve değerlendirildiği aşamadır.

Denetim kanıtlarının elde edilmesi süreci, denetimin hazırlık aşamasında başlar ve bu kanıtların sürdürülebilirlik denetim amaçlarına uygun, güvenilir ve yeterli olması gerekir.

Analitik prosedürler

Doğrulama kapsamındaki verilerin zaman içerisindeki trendlerini, anomalileri ve veriler arasındaki beklenen bağlantıları değerlendirerek, denetim sürecinde potansiyel yanlışlıkların tespit edilmesine yardımcı olmaktadır. GDS 3000 ve GDS 3410 standartları doğrultusunda, analitik prosedürlerin uygulanması, denetçinin daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlara ulaşmasını sağlamaktadır.

Kontrol testleri

Denetim kontrollerinin etkinliğini ve iç kontrol sisteminin işleyişini değerlendirmek amacıyla uygulanmaktadır. Denetçi, belirli kontrol noktalarını test ederek, denetlenen bilgilerin güvenilirliğini artırmaya yönelik tedbirlerin doğru şekilde uygulandığını teyit etmektedir. Bu testler, iç kontrol sisteminin yeterliliğini ve etkinliğini değerlendirmek için kritik öneme sahiptir.

Kanıt toplama

Denetim kanıtları, denetlenen bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini teyit etmek amacıyla çeşitli kaynaklardan toplanmaktadır. Bu kanıtlar, denetim sürecinin temel taşı oluşturur ve denetçinin denetlenen bilgilere ilişkin güvence sağlayabilmesi için gereklidir. Kanıtlar, belgeler, kayıtlar, gözlemler, sorgulamalar ve diğer bağımsız kaynaklardan elde edilen veriler şeklinde olabilir.

Değerlendirme

Elde edilen kanıtlar ve yapılan analizler sonucunda denetlenen bilgilerin durumu değerlendirilmektedir. Denetçi, kanıtların doğruluğunu, güvenilirliğini ve bütüncülüğünü değerlendirerek, denetlenen bilgilerin standartlara ve kriterlere uygun olup olmadığını belirlemektedir. Bu değerlendirme, denetim sürecinin nihai aşamalarından biridir ve denetçinin vardığı sonuçları desteklemektedir.

Yeniden sorgulama ve ilave kanıtlar

Analitik prosedürler sonucunda ciddi ölçüde farklılık veya tutarsızlık gösteren durumlar tespit edildiğinde, denetçi işletmeyi tekrar sorgulamalı ve ilave kanıtlar elde etmelidir. Bu adım, denetim sürecinde karşılaşılan belirsizliklerin ve potansiyel yanlışlıkların giderilmesine yardımcı olmaktadır. Denetçi, gerektiğinde ek prosedürler uygulayarak, denetlenen bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini teyit etmektedir.

Yanıltıcı sonuçlardan kaçınmak için, denetim ekibinin, denetim planı kapsamında kanıtların hangi kaynaklardan toplanacağını, hangi yöntemlerin kullanılacağını ve bu kanıtların ne zaman ve nasıl toplanacağını belirlemesi gerekmektedir.

Sınırlı güvence denetimi, makul güvence denetimine kıyasla daha düşük bir güvence seviyesi sağlar, bu yüzden uygulanan prosedürler nitelik ve zamanlama açısından farklılık gösterir.

Denetim sırasında elde edilen kanıtların doğru, güvenilir ve bütüncül olması için, diğer bağımsız ve güvenilir kaynaklardan da yararlanılması gerekmektedir. Bu kaynaklar, denetim amaçlarını destekleyen ve şirketle önceden bağlantısı olmayan kaynaklar olmalıdır. Denetim süreçlerinde gözlem ve tetkik, şirket cevaplarını ve kanıt dokümanlara ek olarak yapılan sorgulamaları destekleyebilir ve süreçlerle ilgili bilgi sağlayabilmektedir. Çeşitli kaynaklardan alınan kanıtlar, güvenilirliği artırır ve doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlar.

Doğrulama sürecinin gerçekleşme aşamasında başlıca aşağıdaki belgeler/dokümanlar/çalışmalar denetçinin değerlendirmesine sunulabilmektedir.

İşletmenin faaliyetlerine ilişkin gözlemler

Tesislerdeki Ekipmanlar ve Prosesler: İlgili sınırlı güvence denetim kapsamına dahil edilen tesislerdeki tüm ekipmanlar ve proseslerin gözlemlenmesi denetlenen bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmak için yapılmaktadır.

Belgeler ve kayıtlar

Satın Alım/Tüketim Belgeleri: İşletmenin enerji, su ve diğer kaynak satın alımlarını veya tüketimlerini gösteren belgeler.

Emisyon Azaltma Planları ve Stratejileri: Sera gazı

emisyonlarını azaltmak için hazırlanan planlar ve stratejiler.

Kalibrasyon Kayıtları: Ekipmanların kalibrasyon süreçlerine ait kayıtlar/belgeler.

Test Laboratuvarlarından Elde Edilen Sonuçlar: Laboratuvar test sonuçları ve analiz raporları.

Üçüncü kişiler tarafından toplanmış faaliyet verileri

Seyahat Acentesi Verileri: İş seyahatleri ve ilgili faaliyetlere dair veriler.

Tedarikçi Verileri: Tedarikçiler tarafından sağlanan malzeme ve hizmetlere ilişkin veriler.

Filo Yönetimi Verileri: Araç filolarının kullanımı ve yönetimi ile ilgili veriler.

İç Kontrol Rehberleri: İç kontrol sistemlerinin işleyişini açıklayan rehberler.

Çevre, sosyal ve yönetim raporları ve sözleşmeleri

Faaliyet Raporları: İşletmenin genel faaliyetlerine ilişkin raporlar.

Sera Gazı Emisyon Raporları: Sera gazı emisyonlarının miktarını ve azaltım çabalarını gösteren raporlar.

Geçmiş Yıl Sürdürülebilirlik Raporları: Önceki yıllara ait sürdürülebilirlik performansı raporları.

Yenilenebilir Enerji Satın Alım Sözleşmeleri: Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji tedarikine ilişkin sözleşmeler.

4.5 Güvence sonucu ve raporunun oluşturulması

Yönetim raporları ve diğer yönetim belgeleri

Dönemlik Yönetim Raporları: İşletmenin farklı dönemlerdeki performansını ve faaliyetlerini gösteren raporlar.

Yönetim Kurulu Toplantı Tutanaqları: Yönetim kurulu toplantılarında alınan kararları ve görüşmeleri içeren tutanaqlar.

Üst Yönetimden Sorumlu Olanlar Tarafından Hazırlanan Raporlar: Üst yönetim tarafından hazırlanan ve işletmenin stratejik hedeflerine yönelik raporlar.

Bu belgeler ve dokümanlar, doğrulama sürecinde toplanarak, denetlenen bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla analiz edilmektedir. Her bir belge türü, denetim sürecinin farklı bir yönünü ele alarak, denetim kanıtlarının kapsamlı ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Yeterlilik, kanıt miktarını ifade eder ve bu miktar, denetime konu olan bilgilerle ilişkili riskler ve kanıtın kalitesi tarafından etkilenir.

Uygunluk ise, kanıtın kalitesini ölçer ve kanıtın ihtiyaca uygunluğu ile güvenilirliği üzerine odaklanır.

Güvence sonucunun oluşturulmasında, denetçi elde edilen kanıtların yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirir. Yeterlilik, kanıt miktarını ifade eder ve bu miktar, denetime konu olan bilgilerle ilişkili riskler ve kanıtın kalitesi tarafından etkilenir. Uygunluk ise, kanıtın kalitesini ölçer ve kanıtın ihtiyaca uygunluğu ile güvenilirliği üzerine odaklanır. Kanıtın güvenilirliği, kaynağı, niteliği ve elde edildiği şartlar gibi faktörlerden etkilenir. Kanıt, dış kaynaklardan elde edildiğinde veya denetçi tarafından doğrudan toplandığında, özellikle belge şeklindeyse, güvenilirliği artar. Ayrıca, şirket içindeki sürdürülebilirlik süreçlerine ilişkin kontrollerin etkinliği de kanıtın güvenilirliğini destekler.

GDS 3000 ve GDS 3410 standartlarına uygun olarak hazırlanan güvence raporu, denetim sürecinin tamamlandığını ve denetlenen bilgilerin belirli bir güvence düzeyinde doğrulandığını gösteren, şeffaf ve hesap verebilir bir dokümandır.

Güvence raporunda öncelikle, raporun kimler için hazırlandığı ve hangi amaçla kullanılacağı açıkça belirtilmektedir. Bu, raporun hedef kitlesinin raporu doğru ve etkin bir şekilde kullanabilmesini sağlamaktadır. Denetime konu bilgileri, denetlenen zaman aralığı ve dayanak denetim konusu açıkça belirtilmektedir.

Denetçinin ve tarafların sorumlulukları tanımlanarak, denetimin hangi standartlar uyarınca yapıldığı ve bu standartlara nasıl uyulduğu detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Kalite kontrol hükümleri ve bağımsızlık hükümlerine uygunluk da raporda belirtilmektedir. Denetçinin yürüttüğü çalışmanın özeti, uygulanan prosedürler ve denetçinin güvence denetim çalışmaları sonrası ulaştığı sonuçlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

Denetim sürecinde elde edilen bulgular, detaylı bir şekilde raporlanmaktadır. Bu bulgular, denetlenen

bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği hakkında somut kanıtlar sunmaktadır. Denetçi, bulguların toplanması ve analiz edilmesi sürecinde kullanılan yöntemleri ve elde edilen sonuçları ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Bulguların denetlenen bilgi ile nasıl bir ilişkisi olduğu ve bu bilginin doğruluğunu nasıl desteklediği belirtilmektedir.

Denetçi, denetlenen bilgilerin güvenilirliği hakkında profesyonel kanaatini belirtmektedir. Bu kanaat, denetim sürecinde elde edilen kanıtlar ve yapılan değerlendirmelere dayanarak oluşturulmaktadır. Denetçinin kanaati, denetim sürecinde karşılaşılan bulguların ve elde edilen kanıtların bütüncül bir değerlendirmesi sonucu oluşmaktadır ve bu kanaatin oluşumunda hangi prosedürlerin ve analizlerin etkili olduğu raporda belirtilmektedir.

Denetçi, hangi güvence düzeyinin sağlandığını ve bu güvence düzeyinin belirlenmesinde hangi kriterlerin kullanıldığını raporda açıkça ifade etmektedir. Denetim sırasında dikkat çeken önemli hususlar ve bu hususların denetlenen bilgi üzerindeki etkisi raporda belirtilmektedir.

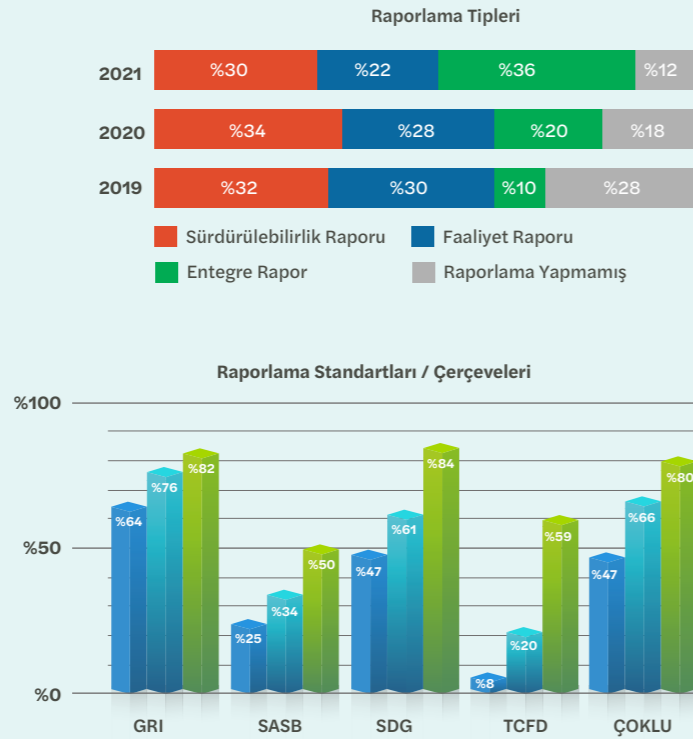
GDS 3000'in 44'üncü ve 51'inci paragraflarındaki hükümler, yanlışlıkların belirlenmesi ve değerlendirilmesi sürecine dair rehberlik sunmaktadır. Bu hükümler, denetçinin yanlışlıkları belirlerken dikkate alması gereken nicel ve nitel hususları kapsar. Ayrıca, "Sürdürülebilirlik ve Diğer Genişletilmiş Dış Raporlama ("GDR") güvence denetimi sırasında yanlışlıkların tespit edilmesi durumunda denetçinin sorumluluklarını da belirtir. Yanlışlıkların nasıl biriktireceği ve denetime konu bilgilerin yapısal değişkenlik veya belirsizlik içermesi durumunda dikkate alınması gereken hususlar da bu hükümler kapsamında ele alınmaktadır. Denetçi, yanlışlıkların önemliliğini değerlendirirken bu muhtemel hususları göz önünde bulundurur ve denetim sürecinde gerekli adımları atar.

Şekil 5: Türkiye'deki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlaması Oranları

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

Raporlanan Bazı ESG Bilgileri

2021	%88
44 / 50	
2020	%82
41 / 50	
2019	%72
36 / 50	

Şekil 6: Türkiye'deki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Güvence Denetim Raporlaması Oranları

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK GÜVENCE DENETİMİ

Güvence Denetiminden Geçmiş ESG Bilgileri

2021	%52
44 / 50	
2020	%44
41 / 50	
2019	%33
36 / 50	

Yanlışlıkların belirlenmesi

Denetçi, bariz biçimde önemsiz sayılanlar dışındaki düzeltilmemiş yanlışlıkları biriktirir. Bu düzeltilmemiş yanlışlıklar, diğer düzeltilmemiş yanlışlıklarla birlikte değerlendirilmektedir. GDR güvence denetiminin kapsamı, her biri farklı bir dayanak denetim konusuyla ilişkili bir dizi gösterge veya kilit performans göstergesi olabilir. Bu durumda, denetçi yanlışlıkların önemliliğini her farklı gösterge için ayrı değerlendirebilir.

Yanlışlıkların biriktirilmesi ve değerlendirilmesi

Denetçi, tek başına ele alındığında GDR raporunun her bir unsuru önemli yanlışlık içermese bile bir bütün olarak GDR raporunun yanlışlık içerip içermediğini değerlendirir. Bu durum, genel mesaj yanıltıcı veya taraflı olduğunda ya da denetime konu bilginin taahhüt edilenden daha fazla veya daha az öncelikli olarak sunulması durumunda meydana gelebilir.

Yanlışlıkların önemliliğini değerlendirirken, denetçi yanlışlıkların niteliğini ve nedenlerini de dikkate alır. Örneğin, nitel yanlışlıklar, denetime konu bilgileri hazırlayan bir çalışanın yanlış anlaması, gözden kaçırmaması veya hatasından kaynaklanabilir veya yönetimin kasıtlı olarak gerçekleri yanlış sunma kararı sonucu olabilir. İlk husus önemli olarak kabul edilmeyebilirken, ikinci husus önemli olabilir.

Denetçinin sorumlulukları

Denetçi, biriktirilmiş yanlışlıkların tek başına veya toplu olarak önemli olup olmadığını değerlendirir. Denetçi ayrıca, belirlenen yanlışlıkların niteliğinin ve nedenlerinin GDR bilgilerinin diğer bölümlerinde başka yanlışlıkların mevcut olabileceğini gösterip göstermediğini de değerlendirebilir.

Yanlışlıkların belirlenmesinde ve değerlendirilmesinde, denetçinin elde ettiği kanıtların yeterliliği ve uygunluğu dikkate alınır.

Önemliliğe ilişkin diğer hususlar

Önemliliğin değerlendirilmesi sırasında, denetçinin hedef kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını ve karar alma süreçlerini nasıl etkileyebileceği dikkate alınır. Denetçinin, denetime konu bilgilerin her bir yönü için önemliliği ayrı ayrı değerlendirmesi gerekebilir. Bunun yanı sıra, denetçi, niteliksel bilgilerdeki yanlışlıkların değerlendirilmesinde, yanlışlığın hedef kullanıcıların karar verme sürecini nasıl etkileyebileceğine odaklanır.

5. Güvence denetimi için yol haritası

ÇSY güvence denetimi, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını doğru bir şekilde raporlamalarını sağlamak için kritik bir süreçtir. Bu kısımda, ÇSY güvence denetimleri için adım adım bir yol haritası sunarken, şirketlerin karşılaşılabileceği zorlukları ve bu zorluklara karşı önerilen çözümler özetlenmiştir.

CEO ve yönetim kurulu, ÇSY odaklı bir kültürün geliştirilmesinde, net hedeflerin belirlenmesinde ve bunların önemini şirket genelinde iletilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

5.1 ÇSY güvence denetimi için yol haritası

En iyi uygulama kılavuzları:

Şirketler, en iyi uygulama kılavuzları oluşturarak standartların nasıl uygulanacağını ve uyum sağlanacağını netleştirmelidir.

Kapsamlı veri yönetimi:

Veri toplama süreçleri: Veri toplama, doğrulama ve işleme süreçleri, şirketin tüm operasyonlarından elde edilen kaliteli verilerle desteklenmelidir. Özellikle tedarik zinciri boyunca karbon ayak izi ve su kullanımı gibi kritik veriler büyük önem taşır.

Veri doğrulama ve güvenilirlik:

Veri yönetimi, sadece veri toplamakla kalmayıp, bu verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini de sağlamalıdır. Bu süreçte, gelişmiş veri doğrulama teknikleri ve araçları kullanılmalıdır.

Teknoloji ve inovasyon kullanımı:

Veri toplama ve yönetim süreçlerinde teknolojik yeniliklerin ve dijital çözümlerin kullanılması, veri kalitesini ve erişilebilirliğini artırır.

Şirketler, finansal performans ve ölçümler hakkında ayrıntılı veri toplamaya alışkındır; ancak finansal olmayan verilerin toplanması ek karmaşıklık katmanlarını beraberinde getirir.

Risk yönetimi:

Risk tanımlama ve değerlendirme:

Potansiyel riskler, özellikle çevresel riskler ve sosyal uyum riskleri, düzenli olarak değerlendirilmeli ve yönetilmelidir. Risk değerlendirme süreçleri, şirketlerin stratejik kararlarına entegre edilmelidir.

Risk azaltma stratejileri:

Bu süreç, öngörülemez sürdürülebilirlik sorunlarının önüne geçilmesine yardımcı olur. Risk azaltma stratejileri, şirketlerin operasyonel esnekliklerini ve dayanıklılıklarını artırır.

Sürekli izleme ve raporlama:

Risk yönetimi, sürekli izleme ve raporlama mekanizmaları ile desteklenmelidir. Bu, risklerin zamanında tespit edilip gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.

Dinamik iç kontroller:

İç kontrol sistemlerinin kurulması: Şirket içi kontroller, veri toplama ve raporlama süreçlerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak için sürekli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. İç kontrol sistemleri, şirketin tüm seviyelerinde etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

Performans izleme:

Bu kontroller, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasında merkezi bir rol oynar ve süreçlerin sürekli iyileştirilmesini sağlar. Performans izleme ve değerlendirme mekanizmaları kurulmalıdır.

Sürekli iyileştirme:

İç kontrol süreçleri, sürekli iyileştirme felsefesi ile yürütülmeli ve düzenli olarak değerlendirilmelidir.

Paydaş iş birliği:

Paydaş katılımı: Şirketler, paydaşlarla (yatırımcılar, düzenleyiciler, tüketiciler) düzenli diyaloglar kurarak, güvence süreçlerinin şeffaflığını ve etkinliğini artırmalıdır. Bu iş birliği, raporlama süreçlerine güveni artırır ve paydaş memnuniyetini sağlar.

İletişim stratejileri:

Paydaş katılımı, şirketlerin sürdürülebilirlik hedeflerini daha iyi anlamalarını ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli adımları atmalarını sağlar. Etkili iletişim stratejileri geliştirilmelidir.

Geri bildirim mekanizmaları:

Paydaşlardan gelen geri bildirimler, sürdürülebilirlik performansının sürekli iyileştirilmesi için kullanılmalıdır.

5.2 Karşılaşılan zorluklar ve önerilen çözümler

Uluslararası düzeyde geniş kabul görecektir ve evrensel olarak uygulanabilir bir ÇSY raporlama standardı geliştirilmesi, şirketler ve güvence sağlayıcılar için daha tutarlı ve anlaşılır bir yapı oluşturacaktır.

Veri kalitesi ve erişilebilirlik:

Zorluk: ÇSY güvencesi, sağlam ve güvenilir ÇSY verilerine büyük ölçüde bağımlıdır. Ancak, şirketler özellikle tedarik zinciri şeffaflığı ve sosyal etkiler gibi alanlarda her zaman kapsamlı ve güvenilir verilere sahip olamayabilir.

Örnek: Bir şirket, tedarik zincirinin karbon emisyonlarını raporlarsa da tedarikçilerden eksiksiz ve doğrulanabilir bilgi almakta güçlük çekebilir. Bu durum, güvence sağlayıcıların raporlanan değerleri tam olarak doğrulamasını zorlaştırır ve ÇSY raporlamasının güvenilirliğini azaltır.

ÇSY verilerinin mevcudiyeti ve kalitesi, güvence sağlama sürecinde önemli bir engel teşkil eder. Eksik veya güvenilir olmayan veriler, güvence sağlayıcıların şirketlerin sürdürülebilirlik performansını doğru değerlendirmesini güçleştirir. Özellikle tedarik zinciri yönetimi ve sosyal etki gibi alanlarda, tüm tedarikçilerden eksiksiz ve doğrulanabilir bilgi elde edilememesi, şirketlerin karbon emisyonları gibi kritik verileri doğrulamada zorluklar yaratır. Bu durum, güvence süreçlerinin güvenilirliğini azaltır ve yanıltıcı bilgilere dayalı kararların alınmasına neden olabilir. Çözüm olarak, şirketler veri toplama ve yönetim süreçlerini geliştirmeli, özellikle kritik alanlarda veri eksikliklerini gidermeye yönelik

adımlar atmalıdır. Ayrıca, veri kalitesini artırmak için doğrulama ve denetim süreçlerine yatırım yapılmalıdır. Bu geliştirmeler, ÇSY güvencesinin daha güvenilir hale gelmesini sağlayacak ve şirketlerin sürdürülebilirlik performansını daha objektif bir şekilde değerlendirmelerine imkân tanıyacaktır.

Şirketler veri toplama ve yönetim süreçlerini geliştirmeli, özellikle kritik alanlarda veri eksikliklerini gidermeye yönelik adımlar atmalıdır. Ayrıca, veri kalitesini artırmak için doğrulama ve denetim süreçlerine yatırım yapılmalıdır.

Güvencenin kapsamı:

Zorluk: ÇSY güvencesinin uygun kapsamını belirlemek, genellikle karmaşık bir süreçtir. Şirketler, belirli ÇSY ölçütleri için güvence sağlamayı tercih edebilir, ancak bu durum daha geniş bir perspektifte bazı boşluklar bırakabilir.

Örnek: Bir şirket, sera gazı emisyonları için güvence sağlamayı seçebilir; fakat sosyal etki ölçütleri için benzer bir adım aa, paydaşlar şirketin sürdürülebilirlik performansının tam bir resmini göremeyebilir.

Bu süreç, hangi ÇSY ölçütlerinin güvence altına alınacağı, hangi alanların dışında bırakılacağı ve incelenen konuların derinliğinin kararlaştırılmasıyla ilgilidir. Bu kararlar, şirketler ve güvence sağlayıcılar için önemlidir ve ciddi zorluklar içerir. Şirketler, ÇSY güvencesinin kapsamını belirlerken stratejik seçimler yaparlar.

Belirli ölçütler üzerinde yoğunlaşmak, bazı sürdürülebilirlik alanlarını ihmal etmelerine neden olabilir. Örneğin, bir şirket sera gazı emisyonlarına odaklanabilir, ancak sosyal etki veya çevresel sürdürülebilirlik gibi diğer önemli alanlarda güvence sağlayamaz. Bu durum, şirketin sürdürülebilirlik performansının eksik bir resmini sunabilir ve paydaşların bu eksiklikleri fark etmelerine yol açabilir. Güvence sağlayıcıları için de hangi ölçütlerin ve alanların inceleneneğini belirlemek, kaynakların ve uzmanlıkların uygun şekilde yönlendirilmesini gerektirir. ÇSY raporlamasının bir yılın sonuçları mı yoksa sürekli bir süreç mi olduğu gibi kararlar, güvence sürecinin kapsamını ve süresini belirler. ÇSY güvencesinin kapsamının belirlenmesi hem şirketler hem de güvence sağlayıcılar için dikkatli bir planlama ve analiz gerektirir. Şirketler, sürdürülebilirlik hedeflerine ve paydaş beklentilerine uygun bir strateji geliştirmeli, güvence sağlayıcılar ise şirketin önceliklerini ve zorluklarını dikkate alarak kapsamlı bir değerlendirme yapmalıdır. Bu yaklaşım, ÇSY güvencesinin daha etkili ve anlamlı bir şekilde sağlanmasına yardımcı olur ve paydaşların daha bilinçli kararlar almasını destekler.

Sübjektiflik ve kalitatif ölçütler:

ÇSY raporlaması sıklıkla konu özelinde ve yorumlara açık olabilen kalitatif ölçütleri içerir, bu da güvenceyi daha da zorlaştırır. Çeşitlilik ve kapsayıcılık gibi konular, nesnel değerlendirmeler yerine sübjektif yorumlara dayanabilir.

Kalitatif ölçütlerin daha objektif ve standardize edilmesi, güvence süreçlerinin tutarlılığını ve güvenilirliğini artırabilir. Standartlaştırılmış değerlendirme kriterleri oluşturulmalıdır. Bu süreçte, güvence sağlayıcılarının kalitatif verileri değerlendirirken şeffaf ve tutarlı bir metodoloji kullanmaları önemlidir.

Geleceğe dönük hedefler ve taahhütler:

ÇSY raporları, sıklıkla geleceğe dönük sürdürülebilirlik hedefleri ve önlemler hakkında beyanlar içerir, ki bu da güvencenin daha da zorlaşmasına yol açar.

Şirketlerin geleceğe dönük hedeflerini netleştirmek ve bu hedeflere ulaşma yolunda belirli ve ölçülebilir adımlar atmak, güvence süreçlerini kolaylaştırabilir. Bu süreçte belirsizlikler ve dışsal faktörler dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini izlemek için uygun metrikler ve performans göstergeleri belirlenmelidir.

Hukuksal düzenlemelerin çokluğu:

ÇSY düzenlemeleri ve raporlama gereksinimleri her bir yargı alanında farklılık gösterir ve sürekli olarak değişir. Bu değişikliklere ayak uydurmak hem kuruluşlar hem de güvence sağlayıcılar için zorlayıcı bir unsurdur.

Şirketlerin ve güvence sağlayıcılarının, düzenlemeleri yakından takip etmesi ve uyum süreçlerini etkin bir şekilde yönetmesi önemlidir. Bu süreçte, düzenleyici değişikliklere hızlı adaptasyon sağlayacak esnek stratejiler geliştirilmelidir. Uluslararası ve yerel düzenlemeler arasındaki uyumu sağlamak için rehber dokümanlar ve eğitim programları hazırlanmalıdır.

Hukuksal düzenlemelerin karmaşıklığı, güvence sağlayıcılar için de zorlayıcıdır. Her bir ülkedeki farklı düzenlemelere uyum sağlama zorunluluğu, onların kaynaklarını ve uzmanlıklarını yönlendirmelerini ve çeşitlendirmelerini gerektirir.

Teknolojik altyapı eksiklikleri:

Şirketler, ÇSY verilerini toplama, işleme ve analiz etme süreçlerinde yeterli teknolojik altyapıya sahip olmayabilir. Bu durum, veri kalitesini ve güvenilirliğini etkileyebilir.

Çözüm olarak, Şirketlerin veri yönetimi ve analiz süreçlerinde teknolojik altyapılarını güçlendirmeleri gerekmektedir. Bulut bilişim, büyük veri analitiği ve yapay zeka gibi teknolojilerin kullanımı, ÇSY verilerinin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar. Şirketler, bu teknolojileri kullanarak veri doğruluğunu ve analiz kapasitesini artırabilirler.

Kültürel ve organizasyonel direnç:

Bazı şirketler, ÇSY uygulamalarını benimsemekte ve bu süreçleri kurumsal kültürlerine entegre etmekte zorlanabilir. Kültürel ve organizasyonel direnç, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmayı zorlaştırabilir.

Çözüm olarak, üst yönetim desteği ve çalışan katılımını artırmak için farkındalık kampanyaları ve eğitim programları düzenlenmelidir. Şirket içi iletişim stratejileri, ÇSY uygulamalarının önemini ve değerini vurgulamalıdır. Kurumsal kültürde değişim sağlamak için liderlik ve örnek uygulamalar teşvik edilmelidir.

6. Sıkça sorulan sorular

Güvence denetimi sırasında denetçinin hangi beceri ve davranışları sergilemesi gerekir?

Güvence denetimi sırasında, denetçilerin sergilemesi gereken beceri ve davranışlar özellikle etik ve mesleki standartlar çerçevesinde önemlidir. Sürdürülebilirlik bilgilerine ilişkin güvence sağlanırken, muhasebe meslek mensuplarının Uluslararası Etik Standartları Kurulu (IESBA) tarafından belirlenen Etik Kurallarını takip etmeleri esastır. Bu kurallar şunları içerir:

- Dürüstlük: Tüm mesleki faaliyetlerde doğruluk ve adil olma yükümlülüğü.
- Tarafsızlık: Çıkar çatışmalarından kaçınma ve adil kararlar alma yeteneği.
- Mesleki Yeterlik ve Özen: İlgili mesleki bilgi ve becerileri sürekli olarak geliştirme ve uygulama.
- Mesleğe Uygun Davranış: Meslek onurunu ve güvenilirliğini koruyacak şekilde hareket etme.
- Gizlilik: Müşteri ve işveren bilgilerini gizli tutma yükümlülüğü. Bu ilkeler, güvence hizmetlerinin etkinliğini ve güvenilirliğini artırmak için temel taşlar olarak hizmet eder ve denetçilerin sürdürülebilirlik raporlarını değerlendirirken güçlü etik davranış ve mesleki muhakeme sergilemelerini sağlar.

Hangi konularda güvence sağlanabilir?

- Sürdürülebilirlik raporunun tamamı veya bir kısmı
- Entegre raporun tamamı veya bir kısmı
- Belirli ÇSY hususları ve/veya temel performans göstergeleri
- Raporlama süreci

Sürdürülebilirlik Raporlarına İlişkin Güvence Denetimi Konusunda Yaşanan Son Gelişmeler Nelerdir? (KGK, 2023. Soru ve Cevaplarla Sürdürülebilirlik Raporlaması'ndan alınmıştır)

Sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konusunda gündemde olan konulardan biri de söz konusu raporlara verilen güvencedir. Son yıllarda sürdürülebilirlik raporlaması alanında yaşanan gelişmeler, beraberinde bu raporların nasıl ve hangi standartlara göre denetleneceği konusunu da gündeme getirmiştir. Halihazırda, Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından yayımlanan ve dünya genelinde söz konusu raporların denetiminde yaygın olarak kullanılan, ülkemizde de KGK tarafından mevzuatımıza kazandırılan düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

- GDS 3000 Tarihî Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri
- GDS 3410 Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimleri
- GDS 3000'in Sürdürülebilirlik ve Diğer Genişletilmiş Dış Raporlama Güvence Denetimlerine Uygulanmasına İlişkin Zorunlu Olmayan Rehber Bununla birlikte, IAASB sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin güvence denetimlerinde kullanılmak üzere "Uluslararası Sürdürülebilirlik Güvence Standardı 5000, Sürdürülebilirlik Raporlarına İlişkin Güvence Denetimleri için Genel Hükümler" başlıklı yeni bir standart projesine başlamıştır. Söz konusu standardın 2024 yılı itibarıyla tamamlanması planlanmaktadır.

Denetim kapsamına hangi metrikler dahil edilmektedir?

- Çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) raporlama kapsamında banka ve finansal şirketler ile üretim ve hizmet şirketleri ayrı incelenebileceği gibi, beyan edilen göstergeler temel bazda çalışan verileri, iş sağlığı ve güvenliği, enerji tüketimleri, sera gazı emisyonları, su tüketimleri ve atık göstergeleri gibi dağılım gösterebilir. Banka ve diğer finansal kuruluşlarda bu başlıklara ek olarak sosyal ve çevresel etkisi göz önünde bulundurularak kullanılan krediler ve sağlanan finansman destekleri gibi kalemler de finansal ve operasyonel göstergeler altında detaylandırılabilir.

Denetimin planlanma ve yürütülme aşamaları hangi adımlardan oluşmaktadır?

Denetimin planlanması ve yürütülmesi, denetim çıktısı olan bağımsız denetim beyanı ile sonuçlanan süreçlerin bütünüdür.

- Denetimin planlama aşaması, planlama, verilerin kritik incelemesi ve kilit uzmanlar ile görüşmeler aşamalarını kapsamaktadır.
- Denetimin yürütülmesinde ise denetimin uygulanması ve çalışmanın tamamlanması olarak iki ana süreç adımı takip edilir.
- Denetimin uygulanmasında saha ekipleri ile görüşmeler ve ihtiyaç durumunda saha ziyaretleri, iç kontrol, süreç ve sistemlerin kritik incelemesi ve uzmanlar ile takip görüşmeleri adımları yer alır.

- Çalışmanın ve dolayısıyla denetimin yürütülmesinin tamamlanması süreci ise final analizler, kalite kontrolü ve çıktıların onaylanması adımlarını kapsar.
- Ayrıca, denetim sürecinin planlanması ve yürütülmesinde önemli aşamalardan biri de denetimin ön şartlarının tespitidir. Denetimin ön şartlarını tespit etmek için denetçi, beyanın hedef kullanıcılara fayda sağlaması için yeterli kapsama sahip olduğunu belirler.

Denetim kanıtları nedir ve nasıl elde edilir?

- Denetim kanıtları, sürdürülebilirlik denetim sürecinde güvence denetiminin gerçekleştirilmesine yardımcı olan bilgi ve belgelerdir. Bu kanıtlar GDS 3000 ve GDS 3410 standartları tarafından belirlenen ilkeler ve yönergeler doğrultusunda elde edilmektedir. Doğru, güvenilir ve yeterli kanıtın elde edilmesi ve bütünlüğü sağlar nitelikte olması, sürdürülebilirlik denetim sürecinin başarısı için önemli bir unsurdur.
- Denetim kanıtlarının elde edilmesi, süreç hazırlık aşamasında başlamaktadır. Elde edilecek kanıtların sürdürülebilirlik denetim amaçlarına uygun ve güvenilir nitelikte ve yeterli olması gerekmektedir. Denetim amaçlarına uygun olmayan kanıtlar yanıltıcı sonuçlar yaratabilir. Bu nedenle denetim ekibi, denetim planı kapsamında kanıtların hangi kaynaklardan toplanacağını, hangi yöntemlerin kullanılacağını ve bu kanıtların ne zaman ve nasıl toplanacağını belirlemelidir.

Sürdürülebilirlik risklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için izlenen süreçler nelerdir?

- Paydaş Perspektifi
- İki Boyutlu Risk Değerlendirmesi
- Önemlilik Eşikleri
- Risk Sahipliği
- Risk Değerlendirme Araçları
- Doğal Riske Karşı Artık Risk
- Dokümantasyon
- Risk Müdahalesi
- İzleme ve Raporlama
- Yönetim Kurulu Gözetimi

Sürdürülebilirlik verilerinin kalitesi ve güvenilirliğine ilişkin ne tür süreçler yürütülmelidir?

- İç kontrol sistemleri, veri zorluklarının üstesinden gelmek için yapılandırılmış bir yaklaşım sunarak sürdürülebilirlik raporlamasının doğru, tutarlı ve şeffaf olmasını sağlar.
- Sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmaya yönelik süreçlerin planlandığı gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli kontroller uygulamak gereklidir.
- Veri Doğrulama: İç kontrollerin uygulanması, sürdürülebilirlik verilerinin düzenli olarak doğrulanmasını içerir. Bu doğrulama, rapor edilen bilgilerin doğruluğunu ve tamlığını garanti altına alarak hataların, eksiklerin ve tutarsızlıkların kontrollerini içerir.

- Veri Yönetimi: İç kontrol, veri yönetimini sürdürülebilirlik verileri için sorumluluklar atayarak destekler. Bu, veri toplama, doğrulama ve raporlamada açıkça tanımlanmış roller içerir ve yanlışlık riskini azaltır.
- Veri Şeffaflığı: Şeffaflık, sürdürülebilirlik raporlamasının önemli bir unsurudur. İç kontrol, raporlamada kullanılan veri kaynaklarının, metodolojilerin ve varsayımların şeffaf olmasını ve paydaşlara açıklanmasını sağlar.
- Sürekli İyileştirme: İç kontrol çerçeveleri sürekli izleme ve iyileştirme için tasarlanmıştır.

Çifte önemlilik nedir ve sürdürülebilirlik raporlamasında nasıl bir rol oynar?

- Çifte önemlilik (double materiality), şirketlerin hem iç hem de dış çevrelerindeki çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) etkilerini anlamalarını ve raporlamalarını gerektiren bir kavramdır. Bu kavram, sadece finansal performansın değil, aynı zamanda şirketin çevresel ve sosyal etkilerinin de önemli olduğunu vurgular. Şirketler, çifte önemliliği göz önünde bulundurmalı çünkü sadece finansal açıdan değil, çevresel ve sosyal etkileri de başarılı bir şekilde yönetmek ve raporlamak iş stratejilerinin ve uzun vadeli başarısının önemli bir parçasıdır.
- Çifte önemliliğin bir parçası olarak, şirketler çevresel etkileri (örneğin, karbon emisyonları, su kullanımı), sosyal etkileri (örneğin, çalışan hakları, yerel topluluk katılımı) ve yönetim etkilerini (örneğin, şirket yönetim yapısı, şeffaflık düzeyi) raporlamalıdır. Bu şekilde, şirketler hem kendi iç operasyonlarını hem de dış çevreye olan etkilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirerek sürdürülebilirlik performanslarını daha bütüncül bir perspektiften ele alabilirler.

Çifte önemlilik, geleneksel finansal raporlama anlayışından nasıl farklıdır? Çifte önemliliğin belirlenmesinde hangi süreçleri izlemelidir? Hangi kaynaklar ve rehberler çifte önemliliğin belirlenmesinde kullanılabilir?

- Çifte önemlilik (double materiality), geleneksel finansal raporlama anlayışından farklı olarak, sadece şirketin finansal performansını değil, aynı zamanda çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) etkilerini de içerir. Geleneksel finansal raporlama sadece finansal sonuçları vurgularken, çifte önemlilik daha geniş bir perspektif sunar.
- Çifte önemliliğin belirlenmesi için şirketler, öncelikle iç ve dış çevrelerindeki çevresel, sosyal ve yönetim etkilerini değerlendirmelidir. Bu süreçte, çeşitli kaynaklar ve rehberler (örneğin, GRI Standartları, SASB, TCFD) kullanılabilir.

Çifte önemlilik raporlamasında şeffaflık neden önemlidir?

- Çifte önemlilik raporlamasında şeffaflık, paydaşların şirketin çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) etkilerini anlaması için kritik öneme sahiptir. Şeffaf raporlama, paydaşların güvenini artırır ve şirketin sürdürülebilirlik performansını daha iyi değerlendirmesine olanak tanır.
- Çifte önemlilik, şirketin sürdürülebilirlik stratejisine entegre edilmelidir. Bu, şirketin çevresel, sosyal ve yönetim etkilerini iş stratejilerine, operasyonlara ve karar alma süreçlerine entegre etmek anlamına gelir.
- Çifte önemlilik ile ilgili raporlama yaparken karşılaşılan zorluklar arasında veri toplama ve standardizasyon, etki ölçümü ve değerlendirme, paydaşların beklentilerinin yönetilmesi ve raporlamanın şeffaflığının sağlanması gibi konular bulunmaktadır.

7. Sonuç ve değerlendirme

Günümüz iş dünyasında sürdürülebilirlik, şirketlerin finansal performanslarının yanı sıra çevresel ve sosyal etkilerini de yönetmelerini gerektiren bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) performans göstergeleri, şirketlerin bu alanlardaki başarılarını ve sorumluluklarını kamuoyuna beyan etme şeklidir. Ancak, bu göstergelerin doğruluğu ve güvenilirliği, paydaşların ve yatırımcıların kararlarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, bağımsız güvence süreçleri, bu göstergelerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır. Güvence sistemi, sorumlu ve sürdürülebilir uygulamalara bağlı şirketler için vazgeçilmez bir araçtır. Bu süreç, şirketlerin çevresel etkilerini, sosyal sorumluluk girişimlerini ve yönetim uygulamalarını değerlendirmelerini sağlayarak, şeffaflık, hesap verebilirlik ve uzun vadeli değer yaratmayı güvence altına alır. Etkili ÇSY denetimleri ile şirketler iyileştirme alanlarını belirleyebilir, riskleri azaltabilir ve paydaşlar arasında itibarlarını artırabilir. Yatırımcılar, ÇSY konuları hakkında güvenilir bilgi aradıklarında, genellikle ilk başvurdukları kaynak kurumsal raporlardır. Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC), Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) ve Uluslararası

Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) gibi düzenleyici kurumlar, daha fazla şeffaflık çağrısında bulunmaktadır. Bu durum, şirketler üzerinde paydaşların şeffaf ve güvenilir bilgiler paylaşma talepleriyle birlikte artan bir baskı yaratmakta ve güvence çalışmalarına olan ihtiyacı artırmaktadır.

Güvence Denetiminin Süreci ve Sorumluluklar

Güvence denetimi, birçok aşamadan oluşan kapsamlı bir süreçtir. İlk olarak, denetim sürecinin planlanması ve risk değerlendirmesi yapılır. Bu aşamada, denetim konusu belirlenir ve olası riskler değerlendirilir. Ardından, veri kayıt ve kanıt toplama aşamasına geçilir. Bu aşamada, denetçiler, şirketin beyan ettiği verileri inceler ve doğruluğunu test eder. Sürecin sonunda, elde edilen bulgular doğrultusunda bir güvence sonucu oluşturulur ve raporlanır. Bu rapor, şirketin ÇSY performansını objektif bir şekilde değerlendirir ve paydaşlara sunar.

Sınırlı ve Makul Güvence Seviyeleri

Güvence çalışması, şirketlerin raporlarında beyan edilen ÇSY bilgilerinin, konusunda uzman bağımsız güvence sağlayıcılar tarafından detaylı bir şekilde incelenmesiyle başlar ve bu bilgilerin belirli bir aralıkta veya kesinlikle doğru olduğuna dair bir sonuca

varılmasıyla son bulur. Güvence denetimi, planlama, risk değerlendirmesi, iç kontrollerin değerlendirilmesi, veri toplama, kayıt ve kanıt toplama, test prosedürlerinin uygulanması ve bir güvence beyanı veya raporunun yayınlanmasını içeren çeşitli adımlardan oluşur. Güvence süreci, farklı seviyelerde gerçekleştirilebilir. Sınırlı güvence, sunulan bilgilerin doğruluğunu araştırırken minimal sapmaları makul olarak kabul eder ve orta düzeyde güven sağlar. Buna karşın, makul güvence, beyan edilen bilginin oluşum aşamasından başlayarak, kesin değerdeki sonuçlara ulaşılmasını gerektiren daha yüksek bir düzeyde güvence sunar. Sınırlı güvence bir risk değerlendirmesi yapılmasını gerektirmezken, makul güvence, hataların tespit edilmesi için daha fazla prosedür uygulanmasını gerektirir.

ÇSY Güvencesinde Kullanılan Standartlar

Güvence sürecinde kullanılan en önemli standartlar şunlardır:

- SASB (Sustainability Accounting Standards Board): Finansal olarak önemli sürdürülebilirlik bilgilerine odaklanır. SASB standartları, işletmelerin finansal performansı en çok etkileyen sürdürülebilirlik konularını belirlemelerine ve raporlamalarına yardımcı olur.

- GRI (Global Reporting Initiative): Geniş bir yelpazedeki ÇSY faktörlerini kapsayan kapsamlı sürdürülebilirlik raporlama standartları sunar. GRI, ekonomi, çevre ve insanlar üzerindeki etkilerine odaklanmasıyla öne çıkar.

İç Denetim ve Yönetim Desteği

İç denetim, ÇSY güvence sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. İç denetim ekipleri, şirket içindeki süreçlerin etkinliğini ve doğruluğunu sürekli olarak izler ve değerlendirir. Bu ekipler, ÇSY performans göstergelerinin güvenilirliğini artırmak için kritik rol oynar. İç denetim süreçleri, bağımsız denetimlere hazırlık sağlar ve iç kontrollerin güçlendirilmesine katkıda bulunur. Ayrıca, yönetim desteği de ÇSY güvence sürecinin başarısı için önemlidir. Yönetim, bu süreçlere aktif katılım göstererek ve gerekli kaynakları sağlayarak, şirketin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunur. Yönetim desteği, aynı zamanda çalışanların ÇSY konularına yönelik farkındalığını artırır ve şirket genelinde sürdürülebilirlik kültürünün oluşturulmasına yardımcı olur.

Küresel ve yerel gelişmeler

Şirketlerin gerçek anlamda sürdürülebilirliğe katkı sağlamaları; hazırlanan raporların şeffaflığına, karşılaştırılabilirliğine ve güvenilirliğine bağlıdır. Bunun sağlanması için ortak amaçlar doğrultusunda küresel ölçekte adımlar atılarak raporların ortak bir dilde standardizasyonunun sağlanması gerekmektedir. 2021 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP26) Uluslararası Muhasebe Standartları Vakfı tarafından Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (ISSB) kurulduğu ilan edilmiştir. Bu sayede, sürdürülebilirlik raporlaması kurumsal ve küresel bir geçerlilik kazanmıştır. Raporlamanın gelişimine paralel olarak, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin güvence denetimlerine yönelik talep de artış göstermektedir. Sürdürülebilirlik alanında yaşanan bu gelişmeler, ülkemizde de yakından takip edilmekte olup, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de yapılan değişikliklerle, "uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya, gerektiğinde değişik işletme büyüklükleri ve sektörler itibarıyla farklı düzenlemeler yapmaya ve bu konularda denetim yapacakları yetkilendirmeye ve gözetime tabi tutmaya" Kamu Gözetimi, Muhasebe

ve Denetim Standartları Kurumu yetkili kılınmıştır. Denetim ve Güvencenin Önemi ÇSY denetimleri, sorumlu ve sürdürülebilir uygulamalara bağlı şirketler için vazgeçilmez bir araçtır. Şirketlerin çevresel etkilerini, sosyal sorumluluk girişimlerini ve yönetim uygulamalarını değerlendirmelerini sağlayarak, şeffaflık, hesap verebilirlik ve uzun vadeli değer yaratmayı güvence altına alır. Etkili ÇSY denetimleri ile şirketler iyileştirme alanlarını belirleyebilir, riskleri azaltabilir ve paydaşlar arasında itibarlarını artırabilir.

Güvencenin yararları

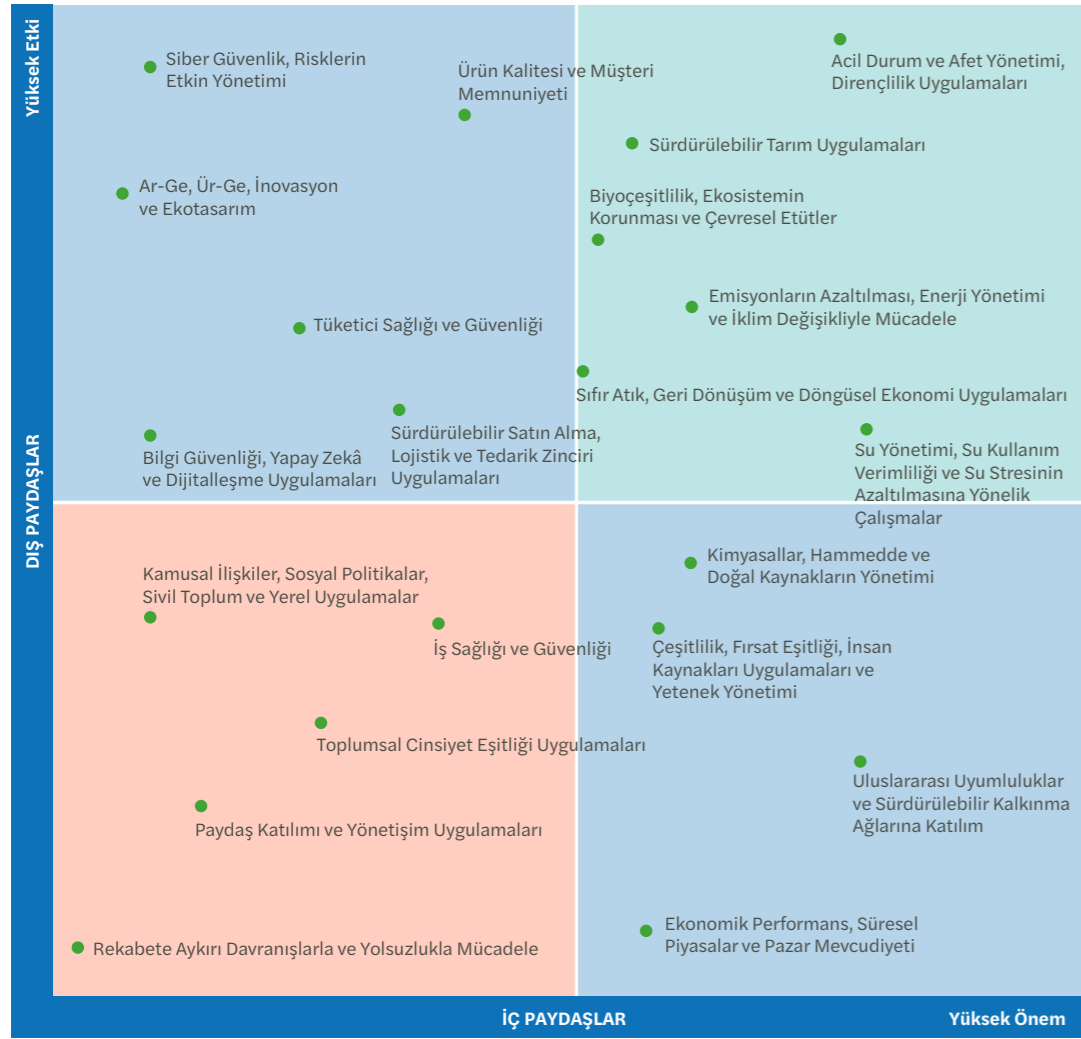
Güvence denetimlerinin birçok yararı bulunmaktadır. İlk olarak, paydaşların daha bilinçli kararlar almasına olanak tanır. Doğru ve güvenilir veriler, yatırımcıların ve diğer paydaşların, şirketin sürdürülebilirlik performansını daha iyi değerlendirmesini sağlar. Ayrıca, şirketlerin itibarını artırır ve sürdürülebilirlik çabalarının doğrulanmasını sağlar. Bu durum, pazarda adil bir rekabet ortamı yaratır ve şirketlerin sürdürülebilirlik hedeflerine daha hızlı ulaşmasını sağlar. Güvence süreçleri, ayrıca şirketlerin iç kontrollerini ve süreçlerini geliştirmelerine yardımcı olur, böylece daha etkin ve verimli bir iş yapısı oluşturulmasını destekler.

Gelecek perspektifi

Gelecekte, güvence denetimlerinin kapsamının daha da genişlemesi beklenmektedir. Şirketler, güvence süreçlerini daha etkin hale getirmek için bağımsız denetim firmaları ile iş birliği yapmalı ve güvence süreçlerini iş stratejilerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmelidir. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak ve paydaşların güvenini kazanmak için bağımsız güvence süreçlerinin önemi giderek artacaktır. Ayrıca, güvence denetimlerinde uluslararası standartların benimsenmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır. ISAE 3000, ISAE 3410 ve gelişmekte olan ISSA 5000 gibi standartlar, güvence denetimlerinin küresel düzeyde kabul edilebilirliğini artırmakta ve süreçlerin şeffaflığını sağlamaktadır. Şirketler, bu standartlara uyum sağlayarak güvence denetimlerinin kalitesini artırabilir ve paydaşlara daha güvenilir bilgiler sunabilir. Sonuç olarak, güvence denetimleri, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır. Şirketler, bu süreçleri etkin bir şekilde yöneterek hem kendi performanslarını iyileştirebilir hem de paydaşların güvenini kazanabilir. Gelecekte, güvence denetimlerinin kapsamının ve öneminin daha da artacağı ve sürdürülebilirlik yolunda atılan adımların başarısını artıracığı öngörülmektedir.

Ekler

EK-1: Potansiyel öncelikli konu listesi ve Önceliklendirme Matrisi (ÖRNEKTİR)

Adım 1: Şirketin kapsamını anlamak

İlk adımda, şirket tüm faaliyetlerini, iş ilişkilerini, paydaşlarını ve sürdürülebilirlik bileşenlerini detaylıca gözden geçirir. Bu süreçte GRI Sektör Standartları, sektörlerin kapsamını anlamak adına yardımcı olabilir.

A) Faaliyetler: Şirketin faaliyetlerini değerlendirirken dikkate alınması gerekenler:

- Şirketin misyonu, vizyonu, kurumsal değerleri, iş modeli ve stratejisi.
- Üretim, lojistik, ticaret, satış ve pazarlama gibi faaliyet türleri.

- Coğrafya bazında faaliyet gösterilen yerler.
- Sunulan ürün ve hizmetler, hedef pazarlar ve müşteri demografileri.
- Sektör özellikleri ve kaynak/enerji yoğunluğu.
- Çalışan profili, dahil olan müteahhit firma çalışanları.

B) İş İlişkileri: Şirketin değer zinciri boyunca tüm iş ortakları ve paydaşlarla olan ilişkileri:

- Şirketin iş ilişkisi türü (örneğin, ortak girişimler, tedarikçiler, müşteriler, bayilikler, üretici firmalar, proje ortakları).
- Şirketin iş ortaklarının faaliyet türleri (örneğin, şirkete hammadde/malzeme tedariği sağlama, şirkete danışmanlık hizmeti sunma).
- İş ilişkisinin kapsamı (örneğin, kısa/uzun vadeli sözleşme bazlı proje bazlı, etkinlik bazlı).
- İş ilişkisi kapsamında faaliyetlerin gerçekleştiği coğrafyalar

C) Sürdürülebilirlik Bileşenleri: Şirketin faaliyetlerinin ve iş ilişkilerinin sürdürülebilirlik ile olan ilişkiye dair dikkate alınacak hususlar şunlardır:

- Ekonomik, Çevresel ve Sosyal Zorluklar: Şirket, yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Bunlar arasında iklim değişikliği, insan hakları ihlalleri, mevzuat uyumsuzlukları, eşitsiz fırsatlar, yoksulluk ve çevre kirliliği gibi konular bulunmaktadır.
- Uluslararası Anlaşmalar ve İlkeler: Şirket, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Çokuluslu İşletmeler ve Sosyal Politika İlkeleri Üçlü Bildirisi, OECD'nin Çokuluslu İşletmeler İçin İlkeler Rehberi, BM'nin İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Paris Anlaşması ve

İnsan Hakları İlkeleri Rehberi gibi uluslararası düzenlemelere uymak zorundadır.

- Yasal Uyumluluk: Şirket, faaliyet gösterdiği her bölgedeki yasal düzenlemelere uymakla yükümlüdür ve bu düzenlemelerin gerekliliklerini yerine getirmek için sorumludur.

D) Paydaşlar: Şirketin faaliyetlerinden ve iş ilişkilerinden etkilenen tüm paydaşların tanımlanması:

- Paydaş kategorileri; iş ortakları, STK'lar, tüketiciler, müşteriler, çalışanlar, hükümetler, yerel topluluklar, hissedarlar ve yatırımcılar, tedarikçiler, eğitim kurumları ve diğer ilgili gruplar.

Adım 2. Mevcut ve potansiyel etkileri belirlemek

Bu adımda şirket, değer zinciri boyunca ekonomi, çevre ve insan/toplum üzerindeki mevcut ve potansiyel etkilerini (insan haklarına olan etkiler de dahil olmak üzere) belirler. Bu etkiler; negatif ve pozitif etkiler, kısa vadeli ve uzun vadeli etkiler, istemli ve istemsiz etkiler ile geri dönüşümlü ve geri dönüşümsüz etkilerden oluşmaktadır.

- Şirket, faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal sonuçlarını anlamak için çeşitli kaynaklardan bilgi toplayabilir. Bu kaynaklar; yerel, bölgesel ve küresel analizler, mevzuat incelemeleri, finansal denetimler, etik ve uyum denetimleri, iş sağlığı ve güvenliği kontrolleri, çevresel incelemeler ve iş ilişkilerine dair diğer değerlendirmeleri içerir.
- Şirket, küresel ve sektörel trendleri araştırabilir ve sürdürülebilirlik çerçeveleri ile ilanlarını inceleyebilir. Ayrıca, sektördeki iyi uygulamaları örnek alarak benchmark (kıyaslama) çalışması yapabilir."

- Şirket, kendi ya da diğer benzer kuruluşların şikâyet mekanizmaları (etik hat, tüketici şikâyet hattı vb.) aracılığıyla daha fazla bilgi toplayabilir. Ayrıca, daha kapsamlı bir kurumsal risk yönetim sistemi geliştirerek, faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini belirlerken, sürdürülebilirlikle ilgili faktörlerin şirket üzerindeki finansal etkilerini de tanımlayabilir.
- Şirket, mevcut ve potansiyel etkileri belirlerken çeşitli gönüllü raporlama çerçevelerini (GRI Standartları, SASB, TCFD, WEF, IFRS gibi), BM Küresel İlkeler Sözleşmesi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) derecelendirme kuruluşlarını (Sustainalytics, Ecovadis, Refinitiv, CDP gibi), IFRS, Dünya İş Konseyi Sürdürülebilir Kalkınma (WBCSD) üyelik gerekliliklerini ve CSRD-ESRS gibi yasal çerçeveleri de göz önünde bulundurabilir.
- Şirket, paydaşlarının ihtiyaç ve beklentilerini daha iyi anlayabilmek için sivil toplum kuruluşları, danışmanlar veya akademisyenler gibi çeşitli uzmanlarla iş birliği yapabilir.
- Şirketin faaliyetleri ve iş ilişkileri zamanla geliştikçe mevcut ve potansiyel etkileri de değişebilir. Yeni faaliyetler, iş ilişkileri ve operasyonlar ya da şirket içinde büyük değişiklikler (örneğin yeni pazarlar, yeni ürünler/ hizmetler, yeni sektörel girişimler) şirketin üzerindeki etkileri değiştirebilir. Bu nedenle şirket, her raporlama döneminde bu etkileri yeniden gözden geçirmelidir.
- Eğer şirketin kaynakları sınırlıysa, etkilerini belirlemek için ilk adım olarak faaliyetlerinin mevcut yasalara, düzenlemelere ve uluslararası anlaşmalara uygunluğunu değerlendirerek öncelikle negatif etkilerini tespit etmelidir.

Negatif etkilerin belirlenmesi

- Şirketin mevcut ve potansiyel negatif etkilerini belirlemek, dikkatle yürütülmesi gereken ilk adımdır.
- Bazen, şirket faaliyetleri ve iş ilişkilerinden kaynaklanan mevcut ve potansiyel negatif etkileri tespit etmekte güçlük çekebilir. Bu, şirketin çeşitli veya çok sayıda küresel operasyona sahip olması, faaliyetlerini geniş bir coğrafi alanda sürdürmesi veya geniş bir değer zincirine sahip olması gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Bu tür durumlarda, şirket, negatif etkilerin yaygın ve önemli olabileceği genel alanları tespit etmek için bir başlangıç değerlendirme çalışması yapabilir. Sonrasında, şirket bu genel alanlar için mevcut ve potansiyel negatif etkileri daha detaylı bir şekilde belirleyebilir.
- Başlangıç değerlendirme çalışmasında, şirket ürünleri, faaliyet gösterdiği sektörler ve coğrafyalar veya belirli kuruluşlarla yaygın olarak ilişkilendirilen etkileri dikkate almalıdır. Ayrıca, hükümetler, çevre ajansları, yerel/ulusal/uluslararası kurumlar ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, işçi temsilcileri ve sendikalar, ulusal insan hakları kurumları, medya ve diğer uzmanlardan gelen raporları da kullanabilir.

Pozitif etkilerin belirlenmesi

- Şirket, mevcut ve potansiyel pozitif etkilerini belirlemek için iş modelini, kurumsal stratejisini ve faaliyetlerini değerlendirerek sürdürülebilir kalkınmaya nasıl katkıda bulunduğunu gözden geçirmelidir. Bu katkılar, ürün ve hizmetler, sürdürülebilir yatırımlar, etik ilkeler, çevresel uygulamalar, tedarik zinciri yönetimi, müşteri ve tüketici memnuniyeti girişimleri, istihdam yaratma ve vergi ödemeleri gibi alanlarda olabilir.

- Ayrıca, şirket sürdürülebilir kalkınmaya pozitif katkı sağlama amacı güden faaliyetlerin olası negatif etkilerini de dikkate almalıdır. Örneğin, bir yenilenebilir enerji tesisi bölgenin fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltabilir ve enerji erişimi olmayan yerel topluluklara hizmet verebilir. Ancak, eğer bu tesis yerel halkın rızası olmadan topraklarına müdahale ediyorsa, bu tür negatif etkiler dikkate alınmalı ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

Adım 3. Etkilerin önemini değerlendirmek

Bu adımda, şirket belirlediği mevcut ve potansiyel etkilerin önemini değerlendirerek önceliklendirir. Bu süreç, raporlama yapılacak öncelikli konuların belirlenmesine yardımcı olur. Tüm etkileri aynı anda ele almak mümkün olmadığı için, bu etkileri eyleme dönüştürme açısından önceliklendirmek önemlidir.

- Etkilerin önemini değerlendirilmesi hem nicel hem de nitel analizleri içerir. Bir etkinin ne kadar önemli olduğu, şirketin faaliyet gösterdiği sektörler ve iş ilişkileri gibi faktörlerden etkilenir. Bu, bazen öznel bir karar gerektirebilir. Şirket, etkilerinin önemini değerlendirirken tüm iş ortakları ve iş ilişkisi içinde olduğu paydaşlarla etkileşimde olmalıdır. Ayrıca iç veya dış uzmanlardan da danışmanlık alınmalıdır.

Negatif etkilerin önemini değerlendirmek

Mevcut bir negatif etkinin önemi, etkinin şiddeti ile belirlenirken, potansiyel bir negatif etkinin önemi ise etkinin hem şiddeti hem de olasılığı ile değerlendirilir. Bu durumda negatif etkinin şiddeti ve olasılığı birleşerek 'risk' olarak tanımlanabilir.

Pozitif Etkilerin Önemi Değerlendirmek

Mevcut bir pozitif etkinin önemi, etkinin ölçeği ve kapsamı ile belirlenir. Potansiyel bir pozitif etkinin önemi ise, etkinin ölçeği, kapsamı ve olasılığına göre değerlendirilir.

Adım 4. Raporlama için en önemli etkileri önceliklendirmek

Bu adımda, şirket, faaliyetlerinden kaynaklanan ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini önem derecelerine göre önceliklendirerek, raporlama yapacağı öncelikli konuları belirler.

- Öncelikli konuları belirlemek için eşik değeri tanımlama: Şirket, etkilerini en önemliden en az önemliye doğru sıralamalı ve raporlama için etkileri belirlemek üzere bir eşik değeri tanımlamalıdır. Önceliklendirmeyi kolaylaştırmak için, etkileri konularına göre gruplayabilir.
- Öncelikli konuları test etme: Şirket, öncelikli konu seçimini geçerli GRI Sektör Standartları'ndaki konularla karşılaştırmalıdır. Bu, şirketin kendi sektörü için önemli olabilecek konuları gözden kaçırmadığından emin olmasını sağlar.
- Şirket, ayrıca öncelikli konu seçimini, şirketi veya sektörü iyi bilen potansiyel bilgi kullanıcıları ve uzmanlarla (örneğin, akademisyenler, danışmanlar, yatırımcılar, kamu kurumları, STK'lar) test etmelidir. Bu, seçilen eşik değerini doğruluğunu doğrulamaya yardımcı olur.
- Şirket, paydaş katılımı için çeşitli yöntemler uygulayabilir: çevrimiçi anketler, görüşmeler, çok taraflı forumlar, ikili görüşmeler ve düzenli etkileşimler.
- Ayrıca, öncelikli konuları belirleme sürecinin kalitesini ve güvenilirliğini değerlendirmek için dış denetim talep edebilir.
- Öncelikli konuların onaylanması: Şirketin en üst yönetim organı, öncelikli konuların listesini gözden geçirip onaylamalıdır.

- Her öncelikli konu için ne raporlanacağını belirleme: Şirket, öncelikli konularını belirledikten sonra, her öncelikli konu için ne raporlanacağını belirlemelidir. Şirketin öncelikli konuları, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG'ler) ve alt hedefleri, kurumsal stratejik öncelikleri, sürdürülebilirlik stratejileri ve sürdürülebilirlik hedefleri ile tam bir uyum içinde olmalıdır.

EK-2: BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi'ndeki Şirketlerin Raporlarında Yer Alan Göstergelerin Sektörlere Göre Dağılımı

	İmalat	Holdingle ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim
Çevresel Göstergeler	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Enerji tüketimi dağılımı, enerji yoğunlukları, yıl bazlı enerji yoğunluğundaki azaltım, konvansiyonel enerji tüketimi, üretim bazında toplam enerji tüketimi, lokasyon bazlı enerji tüketimleri, üretim bazında faktörler, doğrudan ve dolaylı yenilenebilir olmayan enerji tüketimleri, ürün başına enerji tüketimi, spesifik ısı tüketim, alternatif yakıt kullanım oranı) Yenilenebilir Enerji (Yenilenebilir enerji satın alımı, I-REC Sertifikasına uygun tedarik edilen enerji, yenilenebilir elektrik enerjisi tüketimi, atık ısıdan elektrik enerjisi üretimi sebebiyle emisyonu azaltım, yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanan emisyon azaltım, doğrudan ve dolaylı yenilenebilir enerji tüketimleri) Enerji Üretimi (Yenilenebilir kaynaklardan enerji üretim miktarı, atık ısıdan elektrik üretimi miktarı) Enerji Tasarrufu (Yıllık enerji tasarrufu, yıllık sera gazı salımı azaltım, yıllık finansal tasarruf) Karbon Emisyonu (Kapsam 1,2 ve 3 brüt ve net emisyonları, kapsam 3 emisyon dağılımı, lokasyon bazında emisyonlar, emisyon yoğunlukları, yıl bazlı emisyon yoğunluğundaki azaltım) Hava Salımları Dağılımı Ham Maddeler (Türlerine göre ham maddeler, ürün bazında ham madde kullanımı, üretimde kullanılan kimyasalların oranları, alternatif ham madde kullanım oranı) 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Şirketlere göre toplam enerji tüketimleri, yenilenebilir olmayan enerji tüketimi, enerji yoğunlukları, spesifik enerji yoğunluğu) Yenilenebilir Enerji (Yenilenebilir enerji tüketimi dağılımı) Enerji Üretimi (Yenilenebilir olmayan kaynaklardan enerji üretim miktarı, yenilenebilir kaynaklardan enerji üretim miktarı) Enerji Tasarrufu (Yıllık enerji tasarrufu miktarı, enerji tasarrufu tutarı, yıllık sera gazı salımı azaltım) Karbon Emisyonu (Şirketlere göre kapsam 1,2 ve 3 emisyonları, emisyon yoğunlukları) Üretim Miktarı (Net üretim miktarı, brüt üretim miktarı) Ham Maddeler (Yenilenebilir malzemeler, yenilenebilir olmayan malzemeler, tüketilen geri dönüştürülmüş/geri kazanılmış ham madde miktarı, ambalaj atığı geri kazanım oranı) Yeniden Kullanılan Malzemeler Plastik Tüketimi Atık Miktarları 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Enerji tüketimi dağılımı, satın alınan elektrik, araç yakıt tüketimleri dağılımı, enerji tüketim yoğunlukları) Yenilenebilir Enerji (Yenilenebilir enerji tüketimi- atık ısı, güneş) Enerji Üretimi (Isı üretimi, dizelden elektrik üretimi, yenilenebilir kaynaklara göre enerji üretim miktarları) Karbon Emisyonu (Şirketlere göre kapsam 1,2 ve 3 emisyonları, lokasyon ve Pazar bazında kapsam 2 emisyonu, kapsam 1 ve 3 emisyon dağılımı, emisyon yoğunlukları) Kağıt Tüketimi (Kağıt tüketimi, geri dönüştürülen kağıt atık miktarı, emisyon yoğunluğu) Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, atık türlerine göre miktarları, bertaraf yöntemine göre atık dağılımı, türlerine göre geri dönüştürülen atık miktarları) Su Tüketimi (Su tüketimi- yüzey, yeraltı, şebeke, arıtılmış kentsel atıksu, yağmur suyu, diğer, toplam su çekimi, toplam deşarj edilen su miktarı, net su tüketimi, su yoğunluğu) 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Enerji tüketimi dağılımı) Yenilenebilir Enerji (Yenilenebilir enerji kullanımı, satılan yenilenebilir enerji) Karbon Emisyonu (Şirketlere göre kapsam 1,2 ve 3 emisyonları, emisyon yoğunluğu) Lojistik Operasyonlardan Kaynaklanan Emisyonlar (Lojistik kafes ihracatı, yurt dışı yedek parça taşıma operasyonları) Atık Miktarları (Tehlikeli atıklar, atık akü miktarı, atık motor yağı miktarı) Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, bertaraf yöntemine göre atık dağılımı, geri dönüştürülen atık miktarı, türlerine göre ambalaj atığı miktarları, yıllara göre geri dönüşüme kazandırılan ambalaj atıkları, toplanan bitkisel atık yağ miktarı, toplanan atık pil miktarı, müşterilerden toplanan elektronik atık miktarı) Su Tüketimi (Su deşarj oranları, kaynağına göre su çekim miktarları, tüketim yoğunluğu) 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Doğrudan enerji tüketimi, dolaylı enerji tüketimi, nisbi enerji tüketimleri) Yakıt Tüketimi (Yakıt tüketim dağılımı, yakıt tasarrufu, yakıt verimliliği) Karbon Emisyonu (Kapsam 1,2 ve 3 emisyonları, ISO 14064 standardı doğrultusunda emisyon kısımları, yolcu kilometresi başına ortalama emisyon) Enerji Tasarrufu (Verimlilik projeleriyle sağlanan sera gazı emisyonu tasarrufu) Otoritelere Teslim Edilen Emisyon Kredileri (EU ETS kapsamında teslim edilen emisyon kredileri, CH ETS kapsamında teslim edilen emisyon kredileri, UK ETS kapsamında teslim edilen emisyon kredileri) Offsetlenen Yolcu Seferi Sayısı Nox Emisyonları Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, elektronik atık, geri dönüştürülen tehlikeli/tehlikesiz atık, bertaraf edilen tehlikeli/tehlikesiz atık, toplam atık geri kazanım oranı) Su Tüketimi (Kaynağına göre su tüketimi, deşarj edilen su, su tüketimi yoğunluğu) 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Enerji tüketimi dağılımı) Satılan Enerji (Elektrik) Karbon Emisyonu (Kapsam 1,2 ve 3 emisyonları, emisyon yoğunluğu) Karbon Emisyonu (ISO 14064 standardı doğrultusunda emisyon kısımları) Atık Miktarları (Türüne göre atık miktarları, geri dönüştürülen atık miktarı, bertaraf türüne göre atık miktarları) Su Tüketimi (Kaynağına göre çekilen su miktarları, deşarj edilen su, deşarj noktası) 	<ul style="list-style-type: none"> Enerji Tüketimi (Enerji tüketimi dağılımı, nisbi enerji tüketimi) Yenilenebilir Enerji (Üretilen yenilenebilir enerji, satın alınan yenilenebilir enerji) Enerji Tasarrufu Karbon Emisyonu (ISO 14064 standardı doğrultusunda emisyon kısımları, nisbi sera gazı emisyonları) Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, geri dönüştürülen atık miktarı, bertaraf edilen atık miktarı, 2. El satış ve hurda satış miktarı) Su Tüketimi (Toplam su tüketimi, su tüketimi yoğunluğu) 	

	İmalat	Holdingleler ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim	
Çevresel Göstergeler	<ul style="list-style-type: none"> Yeniden Kullanılan Malzemeler Kağıt ve Plastik Tüketimi Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, bertaraf yöntemine göre atık dağılımı, geri dönüştürülen atık miktarı, toplam atık yoğunluğu) E-Atıklar (Elektronik atıkların ayrıştırılması, elektronik atıkların geri dönüşümü, elektronik atık miktarı) Su Tüketimi (Kaynağına göre çekilen su miktarları, deşarj edilen su, toplam net su tüketimi, su stresi altındaki alanlardan çekilen su miktarı, su çekme yoğunluğu) Yeniden Kullanılan Su ve Atık Su (Geri kazanılan/tekrar kullanılan su, atıksu, geri kazanılan/tekrar kullanılan su oranı, yağmur suyu ve evsel atık haricinde kalan toplam su tahliyesi miktarı) Su Kirleticiler (Kimyasal oksijen gereksinimi (COD), su kirleticisi yoğunluğu) Maden Sahaları (Aktif maden sahası alanı, onaylı doğaya kazandırma planı bulunan maden sahası alanı, üretimin bittiği maden sahası alanı, rehabilite edilen maden sahası alanı) Ürünler (ENERGY STAR® gerekliliklerini karşılayan ürünlerin oranı, ENERGY STAR® programına göre sertifikalı ürünlerin gelir oranı, enerji verimli ürünlerden elde edilen toplam gelir oranı, geri dönüştürülmüş ve/veya biyokompozit plastik malzemeleri içeren ürünlerden elde edilen toplam gelir oranı, ürünlerde ve ambalajlarda hammaddelerin azaltılması (kaynak verimliliği) ile elde edilen toplam gelir oranı) Düşük Karbonlu Ürünler (Düşük karbonlu ürünlerden elde edilen toplam gelir oranı, azaltılmış ham maddeler (kaynak verimliliği) ve ürünlerdeki geri dönüştürülmüş içerik ile önlenen toplam emisyon, üçüncü taraflar üzerinden önlenen toplam emisyon (enerji verimli ürünler), düşük karbonlu ürünler ile önlenen toplam emisyon) Çevre Eğitimleri (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (Katılımcı Sayısı, eğitim saati, sosyal sorumluluk kapsamında verilen çevre eğitimleri) 	<ul style="list-style-type: none"> Atık Miktarları (Tehlikeli atık, tehlikesiz atık, toplam atık, bertaraf yöntemine göre atık miktarları, geri dönüştürülen atık miktarı, atık yoğunluğu) Şirketlere Göre Su Tüketimi (Kaynağına göre çekilen su miktarları, su kalitesine göre çekilen su miktarları, toplam çekilen su, toplam tüketilen su, toplam deşarj edilen su, alıcı ortamın su kalitesine göre toplam deşarj edilen su, su stresi yüksek/çok yüksek olan bölgelerdeki su miktarları) Yeniden Kullanılan Su ve Atık Su (Geri kazanılan/tekrar kullanılan su oranı, atıksu, endüstriyel atıksu pH) Doğal Alıcı Ortam (Atık su kanalı, diğer) Çevre Eğitimleri (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (Katılımcı Sayısı, eğitim saati) Dikilen Fidan Sayısı Çevre Eğitimleri (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (Katılımcı Sayısı, eğitim saati) 	<ul style="list-style-type: none"> Yeniden Kullanılan Su ve Atık Su (Geri kazanılan/tekrar kullanılan su oranı, atıksu) 	<ul style="list-style-type: none"> Atıksu (Atıksu yükleri tablosu, atıksu pH) Markalar Göre Çevre Dostu Ürünler Otomasyon Sistemi Bulunan Mağazalar 	<ul style="list-style-type: none"> Çevresel Etkileri Düşürülmüş Ürünler (Orman Yönetim Konseyi (FSC) sertifikalı oyuncak setleri, TS EN 13432 Standardına uygun biyobozunur ve kompostlanabilir ambalaj, OEKO-TEX 100 Sertifikalı yolcu battaniyeleri, vegan içerikli kozmetik setleri) Sızıntı ve Döküntüler (Toplam vaka, sızıntı ve döküntü miktarı) Çevre Eğitimleri (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (İşe yeni başlayan toplam çevre eğitimi katılımcı sayısı, işe yeni başlayan toplam çevre eğitim saati, toplam eğitim katılımcıları, toplam eğitim süresi, sera gazı farkındalık eğitimi katılımcı sayısı, atık yönetimi eğitimi katılımcı sayısı) 				

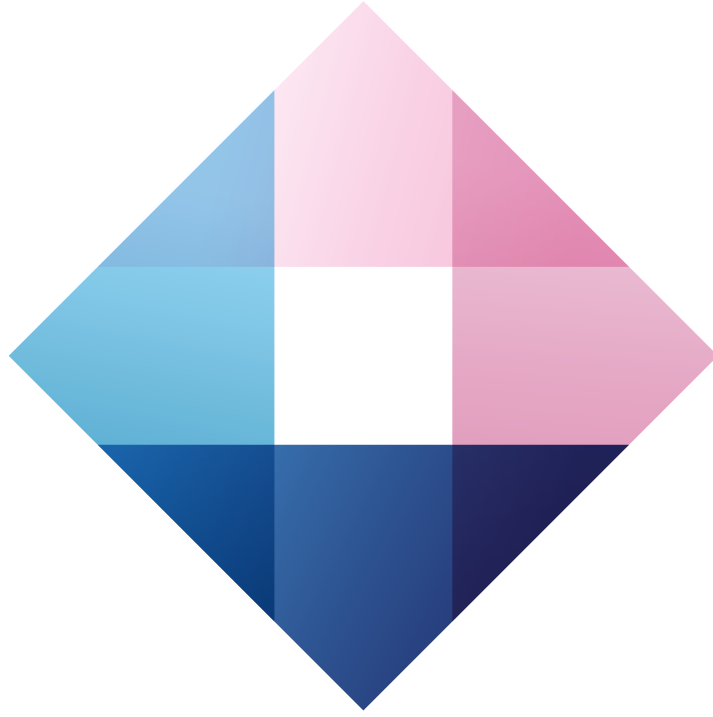
İmalat	Holdingle ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim
<ul style="list-style-type: none"> Cinsiyete ve Kategoriye Göre Çalışanlar (İlk düzey yönetim, operasyonel seviye, orta düzey yönetim, profesyonel, üst düzey yönetim, aylık ücretli çalışan, saatlik ücretli çalışanlar, beyaz yaka, mavi yaka) İstihdam Türüne Göre Çalışanlar (Tam zamanlı / yarı zamanlı çalışmaya göre çalışan sayısı) Sözleşme Türüne Göre Çalışanlar (Belirsiz süreli iş akdi, geçici süreli iş akdi) Çalışan Demografisi (Eğitim seviyesine göre çalışan sayısı ve oranı, çalışan yaş grubu dağılımı, yönetici yaş grubuna ve cinsiyete göre çalışan dağılımı) Çalışma Süresine Göre Çalışanlar Ortalama Kıdem Cinsiyete ve Kategoriye Göre Dağılımı Cinsiyete Göre İş Gücü Dağılımı Kadın Çalışan Oranları (Kadın çalışan oranı, kadın yönetici oranı, yönetim kurulu üyeleri, pozisyona göre kadın çalışan oranları- üst düzey, orta düzey, ilk düzey, gelir getirici rollerde yer alan kadın çalışan oranı, gelir getirici rollerde yer alan kadın yönetici oranı, STEM rollerinde kadın çalışan oranı, ABD'de kadın çalışan oranları) Cinsiyete Göre Ücret Farkı Yüzdesi (Pozisyonlara göre ücret farkı yüzdeleri) Cinsiyete ve İstihdam Türüne Göre Alt Yüklenici Çalışan Sayısı Yeni İşe Alınanlar (Yaşa ve cinsiyete göre yeni işe alınan çalışanların sayısı, cinsiyete ve pozisyona göre yeni işe alınan çalışan dağılımı) Dahili Adaylar Tarafından Doldurulan Açık Pozisyonlar (Dahili adaylar tarafından doldurulan açık pozisyonların sayısı ve oranı, cinsiyet dağılımı, pozisyon dağılımı, ortalama işe alım maliyeti) Terfi Eden Çalışanların Oranı İşine Son Verilen Toplam Çalışan Sayısı Cinsiyete, Yaşa ve Yönetici Seviyesine Göre İşten Ayrılan Çalışanlar Çalışan Devri (Cinsiyete, yaşa ve yönetici seviyesine göre iş gücü devir hızı, gönüllü olarak ayrılan iş gücü devir hızı, zorunlu olarak ayrılan iş gücü devir hızı, zorunlu ve toplam iş gücü devir hızları dağılımı) 	<ul style="list-style-type: none"> Cinsiyete ve Kategoriye Göre Çalışanlar (İlk düzey yönetim, orta düzey yönetim, üst düzey yönetim, şirketler bazında cinsiyet kısıtlı, beyaz yaka, mavi yaka) İstihdam Türüne Göre Çalışanlar (Tam zamanlı / yarı zamanlı çalışmaya göre çalışan sayısı) Sözleşme Türüne Göre Çalışanlar (Belirsiz süreli iş akdi, geçici süreli iş akdi) Çalışan Demografisi (Eğitim seviyesine göre çalışan sayısı, Çalışan yaş grubu dağılımı) Çalışma Süresine Göre Çalışanlar Yönetim ve Kurul Yapılarının Cinsiyet, Yaş ve Uyrak Bazında Dağılımı Kadın Çalışan Oranları (Gelir yaratan pozisyonlarda çalışan kadın sayısı, STEM rollerinde kadın çalışan oranı) Yeni İşe Alınanlar (Yaşa ve cinsiyete göre yeni işe alınan çalışanların sayısı) Dahili Adaylar Tarafından Doldurulan Açık Pozisyonlar Cinsiyete ve Yaşa Göre İşten Ayrılan Çalışanlar Çalışan Devri (Gönüllü olarak ayrılan iş gücü devir hızı, toplam iş gücü devir hızı) Ebeveynlik İznini (Doğum/ ebeveynlik iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum/ ebeveynlik izni sonrası işe dönen çalışan sayısı) Engelli Çalışan Sayısı ve Oranları Uyruğa Göre Çalışan Sayısı Toplu Sözleşme Kapsamında İş Gücü Sayısı Cinsiyete ve Yaşa Göre İşten Ayrılan Çalışanlar 	<ul style="list-style-type: none"> Cinsiyete ve Kategoriye Göre Çalışanlar (İlk düzey yönetim, orta düzey yönetim, üst düzey yönetim, şirketler bazında cinsiyet kısıtlı, beyaz yaka, mavi yaka) Çalışan Demografisi (Eğitim seviyesine göre çalışan sayısı, Çalışan yaş grubu dağılımı) Çalışma Süresine Göre Çalışanlar Üst Yönetimin Cinsiyet, Yaş ve Uyrak Bazında Dağılımı Kadın Çalışan Oranları (Gelir yaratan pozisyonlarda çalışan kadın sayısı, STEM rollerinde kadın çalışan oranı) Yeni İşe Alınanlar (Yaşa ve cinsiyete göre yeni işe alınan çalışanların sayısı) Dahili Adaylar Tarafından Doldurulan Açık Pozisyonlar Cinsiyete ve Yaşa Göre İşten Ayrılan Çalışanlar Çalışan Devri (Gönüllü olarak ayrılan iş gücü devir hızı, toplam iş gücü devir hızı) Ebeveynlik İznini (Doğum/ ebeveynlik iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum/ ebeveynlik izni sonrası işe dönen çalışan sayısı) Engelli Çalışan Sayısı ve Oranları Uyruğa Göre Çalışan Sayısı Toplu Sözleşme Kapsamında İş Gücü Sayısı Düzenli Performans Değerlendirmesine Tabi Çalışan Sayısı 	<ul style="list-style-type: none"> Cinsiyete ve Kategoriye Göre Çalışanlar (Ofis ve yönetim kadrosu, mağaza ve depo çalışanları) İstihdam Türüne Göre Çalışanlar (Tam zamanlı / yarı zamanlı çalışmaya göre çalışan sayısı) Şirketlerde Sözleşme Türüne Göre Çalışan Sayısı Çalışan Demografisi (Yaşa göre çalışan sayısı, cinsiyete ve bölgelere göre çalışan sayısı, pozisyonlara göre yaş kırılımı, eğitim seviyesine göre çalışan sayısı) Çalışma Süresine Göre Çalışanlar Kadın Çalışan Oranları (Pozisyona göre kadın çalışan sayısı ve oranları, maaş aralıklarına göre kadın oranı, şirket içerisindeki rollerine göre kadın çalışan oranları) Cinsiyete Göre Ücret Farkı Yüzdesi (Kadın çalışan maaşlarının erkek çalışan maaşlarına oranı) Yeni İşe Alınan Çalışanların Sayısı (Toplam işe alınan kişi, toplam işe alınan kadın, işe alınan kadın sayısının toplam işe alınanlara oranı) Terfi Eden Çalışan Sayıları (Toplam terfi sayısı, terfi eden kadın çalışan) Cinsiyete Göre İşten Ayrılan Çalışanlar Çalışan Devri (İşten ayrılanların toplam iş gücüne oran- toplam cinsiyet ve yaş kırılımları ile) Düzenli Performans Değerlendirmesine Tabi Çalışan Sayısı 	<ul style="list-style-type: none"> Çalışan Demografisi (Cinsiyete göre çalışan sayısı, çalışan kategorisi, sözleşme türüne göre çalışan sayısı, eğitim seviyesine göre çalışan sayısı, çalışan yaş grubu dağılımı) Yönetimde Kadın Çalışan Sayısı (Cinsiyet ve yaşa göre üst düzey yönetici dağılımı, cinsiyet ve yaşa göre orta düzey yönetici dağılımı) Cinsiyete Göre Yeni İşe Alınan Çalışan Sayısı Cinsiyete Göre İşten Ayrılan Çalışan Sayısı Çalışan Devri (Gönüllü ve gönülsüz çalışan devir oranları, cinsiyete göre yurtiçi ve yurtdışı çalışan devir oranları) Cinsiyete Göre Engelli Çalışan Sayısı Cinsiyete Göre Ücret Farkı Yüzdesi Çalışanların Ortalama Çalışma Süresi Etik Kurallar, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Eğitimi (Toplam eğitim saati, toplam katılımcı sayısı) Etik Hat ve Ayrımcılık Başvuruları (Etik hat başvuru sayısı, ayrımcılık başvuru sayısı) Çalışan Öneri Sistemi Verileri (Öneri veren çalışan sayısı, çalışandan gelen öneri sayısı, hayat geçirilen öneri sayısı, çalışan önerileriyle sağlanan finansal fayda) İş Sağlığı ve Güvenliği (Kaza sıklık oranı, kayıp günlük kaza sıklık oranı, iş kazası sayısı, ölümlü vaka sayısı, meslek hastalığı sayısı, iş kazası kaynaklı kayıp iş günü sayısı) 	<ul style="list-style-type: none"> Cinsiyete ve Kategoriye Göre Çalışanlar (Toplam çalışan sayısı, beyaz yakalı çalışan sayısı, mavi yakalı çalışan sayısı, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki çalışan sayısı) İstihdam Türüne Göre Çalışanlar (Tam zamanlı / yarı zamanlı çalışmaya göre çalışan sayısı- mavi yaka, beyaz yaka ve engelli çalışanlar için) Yaşa Göre Çalışanlar Yönetim Organlarındaki Çalışanlar (Yaşlara göre yönetim organlarında çalışanlar, giriş seviye yönetici sayısı, orta seviye yönetici sayısı, direktör seviye yönetici sayısı, üst seviye yönetici sayısı) Cinsiyete ve Yaşa Göre Yeni İşe Alınan Çalışanlar Cinsiyete ve Yaşa Göre İşten Ayrılan Çalışan Sayısı Gelir Getirici Yönetici Rollerinde Çalışan Dağılımı (Yönetici Sayısı, kadın yönetici oranı, STEM rollerinde çalışan sayısı, STEM rollerinde kadın çalışan oranı) Alt yükleniciler (Hizmet türüne göre alt yüklenici sayıları) Atamalar (İç adaylarla doldurulan pozisyon sayısı, açık pozisyon sayısı, iç adaylarla doldurulan orta, direktör ve üst düzey yönetim pozisyonlarının oranı, orta, direktör ve üst düzey yönetici atamalarında kadın oranı) Ebeveynlik İznini (Doğum iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum izni sonrası işe dönen çalışan sayısı, doğum izni sonrası işe dönen ve 12 ay süreyle çalışmaya devam eden çalışan sayısı) 	<ul style="list-style-type: none"> Çalışan Demografisi (Cinsiyete göre çalışan sayısı ve oranı, eğitim seviyesine göre çalışan sayısı ve oranı, çalışan yaş grubu dağılımı, yönetici yaş grubu çalışan dağılımı) Yönetimde Kadın Çalışan Oranı (Kadın yönetici oranı, Yönetim Kurulundaki kadın üye sayısı) Yeni İşe Alınan Çalışanların Sayısı (Cinsiyet bazında çalışan sayısı, istihdam türü bazında çalışan sayısı) Çalışan Devri (cinsiyete göre çalışan devir oranı, gönüllü çalışan devir oranı, toplam çalışan devir oranı) Ebeveynlik İznini (Doğum izni sonrası işe dönen kadın çalışan oranı, doğum izni sonrası kadın çalışanların işte kalma oranı) Engelli Çalışan Sayısı Şirket Programı Göstergeleri (Şirket Programı'na başvuran aday sayısı, Şirket Programı ile sağlanan istihdam) Eğitimler (Cinsiyete göre katılımcılar, yaşa göre katılımcılar, eğitim faaliyetlerinin toplam maliyeti, eğitimci sayısı, zorunlu eğitim saatleri, internet tabanlı eğitimlerin tüm eğitimlere oranı, cinsiyete göre İSG eğitimler) İş Sağlığı ve Güvenliği (Çalışanlar ve Üçüncü Parti) (Cinsiyete göre kaza sıklık oranı, iş kazası sayısı, kayıp gün sayısı, kayıp günlük kaza sıklık oranı) Sağlık Muayeneleri Sayısı (İşe giriş sağlık muayeneleri sayısı, periyodik sağlık muayeneleri sayısı) 	

	İmalat	Holdingleler ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim
Sosyal Göstergeler	<ul style="list-style-type: none"> Ebeveynlik izni (Doğum/ebeveynlik iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum/ebeveynlik izni sonrası işe dönen çalışan sayısı, doğum/ebeveynlik izninden dönüş oranı, doğum izninden döndükten sonra 12 ay boyunca şirkette çalışmaya devam eden kadın oranı) Engelli Çalışan Sayısı ve Oranları Uyruğa Göre Çalışan Sayısı Toplu Sözleşme Kapsamında İş Gücü Sayısı ve Oranı (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) Çalışma Saatleri (Evden çalışma saatleri toplamı, esnek çalışma saatleri toplamı) Düzenli Performans Değerlendirmesine Tabi Çalışan Sayısı ve Oranı Çalışan Bağlılığı Oranı (Cinsiyete, yaşa ve pozisyona göre çalışan bağlılığı oranı, çalışan bağlılığı skoru) Kademelere Göre Maaşlar Kapsayıcılık Programı (Kapsayıcılık programlarıyla ulaşılan hassas kitlelerin sayısı, kapsayıcılık programları katılımcı gönüllü sayısı, kapsayıcılık programlarının maliyeti) Etik İletişim Kanallarına Ulaşan Bildirimler ve Yaptırım Uygulanan Çalışan Sayısı Rüşvet ve Yolsuzluk (Tespit edilen rüşvet/ yolsuzluk vaka sayısı, çalışanlara rüşvet/ yolsuzluk nedeniyle verilen disiplin cezası sayısı, rüşvet/yolsuzlukla ilgili şirkete açılan kamu davası sayısı) Eğitimler (Toplam eğitim saati, cinsiyete, yaşa ve pozisyona göre çalışan başına ortalama eğitim saatleri, içeriklerine göre eğitim saatleri dağılımı, kişi başına ortalama İSG eğitim saati, alt yükleniciler için toplam İSG eğitim saati, toplam eğitim harcaması, cinsiyete, yaşa ve pozisyona göre ortalama eğitim harcamaları) Alt Yüklenici Eğitimleri (Toplam eğitim saati, eğitim alan alt yüklenici sayısı) İş Sağlığı ve Güvenliği (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (Toplam çalışma saati, kaza sayısı, yüksek öneme sahip kazalar (ölüm hariç), kayıp günlük kaza sayısı, kayıp gün sayısı, kayıp iş saati, kayıp günlük kaza sıklık oranı, kaza ağırlık oranı, meslek hastalığı oranı, devamsızlık oranı, güvenlik faktörü, toplam kaydedilebilir kaza oranı, ölümlü vaka sayısı, işe gidiş gelişlerde ölümlü vaka sayısı, İSG konusuna ayrılan bütçe, faal İSG komitelerinde toplam üye ve temsilci sayısı) 	<ul style="list-style-type: none"> Yeni İşe Alınanlar (Yaşa ve cinsiyete göre yeni işe alınan çalışanların sayısı) Terfi Eden Çalışanların Oranı (Cinsiyete göre terfi sayısı, toplam terfi sayısı, terfilerin cinsiyete göre oranı) Cinsiyete ve Yaşa Göre İşten Ayrılan Çalışanlar Çalışan Devri (Gönüllü olarak ayrılan iş gücü devir hızı, zorunlu olarak ayrılan iş gücü devir hızı, toplam iş gücü devir hızı) Ebeveynlik izni (Doğum/ebeveynlik iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum/ebeveynlik izni sonrası işe dönen çalışan sayısı, doğum/ebeveynlik izninden dönüş oranı, doğum izninden döndükten sonra 12 ay boyunca şirkette çalışmaya devam eden kadın oranı) Engelli Çalışan Sayısı ve Oranları Uyruğa Göre Çalışan Sayısı Toplu Sözleşme Kapsamında İş Gücü Sayısı Düzenli Performans Değerlendirmesine Tabi Çalışan Sayısı Kademelere Göre Maaşlar Yıl İçinde Oluşan Ayrımcılık Vakalarının Sayısı Eğitim (Toplam eğitim saati, yıllık ortalama eğitim saatleri, çalışan başına ortalama eğitim saati, çalışan kategorisine göre toplam eğitim saatleri, içeriklerine göre eğitim saatleri dağılımı, İSG eğitim saati, çalışan başına İSG eğitimleri, toplam eğitim harcamaları, çalışan başına ortalama eğitim harcaması)t 	<ul style="list-style-type: none"> Sendikalaşma Oranı Çalışan Memnuniyeti (Çalışan memnuniyetini destekleyen uygulamaların sayısı, çalışan memnuniyeti anketine katılım oranı) Eğitim (Sağlık, Emniyet, Çevre (SEÇ) toplam eğitim saati, SEÇ eğitimin toplam çalışılan saate oranı, çalışan başına yıllık ortalama eğitim saati, dijital eğitimlerin toplam eğitimler içindeki payı, içeriğine göre eğitimlerin dağılımı) İş Sağlığı ve Güvenliği (Çalışanlar ve Alt Yükleniciler için) (Toplam çalışılan saat, kayıp günlük kaza sayısı, sınırlı iş gücü kaybı ile sonuçlanan kaza sayısı, kaydedilebilir kaza sayısı, kayıp günlük kaza sıklık oranı, kaydedilebilir kaza oranı, kaza ağırlık oranı, meslek hastalığı sayısı, meslek hastalığı oranı, kayıp iş günü oranı, kayıp günlük kaza sıklık oranı, devamsızlık oranı, ölümlü vaka sayısı) 	<ul style="list-style-type: none"> Ebeveynlik izni (Doğum/ebeveynlik iznine ayrılan çalışan sayısı, doğum/ebeveynlik izni sonrası işe dönen çalışan sayısı, doğum izninden döndükten sonra 12 ay boyunca şirkette çalışmaya devam eden kadın oranı) Eğitim (Şirketlere ve pozisyonlara göre toplam eğitim saati, şirketlere ve pozisyonlara göre çalışan başına eğitim saati, içeriklerine göre eğitim saatleri) Çalışanlara Sağlanan Faydalar (Brüt ücret ödemeler, yemek, servis, prim, sağlık ve hayat sigortası) Çalışanlara Sağlanan Yan Haklar İş Sağlığı ve Güvenliği (Toplam çalışılan saat, kaza sayısı, kayıp gün sayısı, hastalığa bağlı kayıp gün oranı, kazalara bağlı kayıp gün oranı, kaza sıklık oranı, kayıtlı kaza oranı, kaza ağırlık oranı, ölümlü vaka sayısı, meslek hastalıklarına bağlı kayıp gün sayısı, yaralanma türüne göre iş kazaları, lokasyonlara göre toplam çalışan sayısı, kurul çalışan sayısı, İSG kurul üyesi oranı) 	<ul style="list-style-type: none"> İSG Eğitimleri (Toplam İSG eğitimi katılımcı sayısı, toplam İSG eğitim saati, çalışan başına düşen ortalama İSG eğitim saati) ISO 45001 Kapsam Oranı 	<ul style="list-style-type: none"> Düzenli Performans Değerlendirmesine Tabi Çalışan Sayısı Çalışan Memnuniyeti (Çalışan memnuniyeti puanı, çalışan bağlılığı puanı) Yaşa Göre Çalışan Bağlılığı Oranı (Beyaz Yaka) Kapsayıcılık Programlarıyla Ulaşılan Hassas Kitlelerin Sayısı Eğitimler (Toplam eğitim alan çalışan sayısı, toplam eğitim saati, toplam eğitim harcaması, çalışan pozisyonuna göre eğitim saatleri, cinsiyete göre eğitim saatleri, eğitim tipine göre eğitim saatleri, çalışan başına ortalama eğitim saati, eğitim içeriğine göre eğitim saatleri, çalışan başına ortalama İSG eğitim saatleri) İş Sağlığı ve Güvenliği (Kritik kaza sayısı, kaydedilebilir kaza sıklık oranı, iş günü kayıplı kaza ağırlık oranı, meslek hastalıkları, ölümlü vaka sayısı, toplam çalışma saati, İSG yatırımları) 		

İmalat	Holdingle ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim
<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik Performans Göstergeleri (Toplam üretim miktarı, yaratılan ekonomik değer, dağıtılan ekonomik değer, devletten alınan finansal yatırımlar) Çevresel Yatırım ve Harcamalar (Azaltım yatırımları, geçiş yatırımları, kolaylaştırıcı yatırımlar, kanunen zorunlu harcamalar, kanunen zorunlu olmayan harcamalar, sürdürülebilir yatırımlar/ faaliyetler nedeniyle yapılan çevresel/ sosyal fayda) Çevresel Performanstan Dolayı Açılan Davaların Sayısı Çevre Uyum Cezası Sayısı Gümrük Mevzuatı, Vergi Mevzuatı ve Sosyal Güvenlik Mevzuatından Kaynaklanan Uyumsuzluk Cezaları İnsan Sermayesi Yatırım Getirisi (Toplam gelir, toplam işletme giderleri, çalışanlarla ilgili giderler (maaşlar+ sosyal haklar), insan sermayesi yatırım getirisi) Kurumsal Sosyal Sorumluluk/ Hayır Amaçlı Katkılar (Toplumsal yatırımlar, hayır amaçlı yatırımlar, nakit katkılar, Ücretli çalışma saatlerinde gönüllü çalışan süresi, aynı yardımlar, ticari girişimler, yönetim maliyetleri) Türüne Göre Hayır Amaçlı Katkıların Dağılımı (Hayır amaçlı bağışlar, toplumsal yatırımlar, ticari girişimler) Sürdürülebilir İş Modelleri (Sürdürülebilir ürün ve hizmetten elde edilen gelir, sürdürülebilir ürün ve hizmet gelirinin toplam gelire oranı, tüm AR-GE ve inovasyon yatırım tutarı, tüm AR-GE ve inovasyon yatırım bütçesi, sürdürülebilirlik odaklı AR-GE ve inovasyon yatırım tutarının tüm AR-GE ve inovasyon yatırım tutarına oranı, ÇSY derecelendirme skoru) Yerel Satın Alma Oranları (Yerel tedarikçilere yapılan ödemeler, toplam tedarik harcaması) Müşteri Deneyimi İndeksi Yönetim Sistemi Standartları (ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, ISO 10002 Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi, ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 17025, ISO 50001, ISO14064, TQM/GEN/T02 (Terminal Quality Management Compliance), BSCI (Business Social Compliance Initiative, SEDEX (Suppliers Ethical Data Exchange)) 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik Performans Göstergeleri (Toplam üretim miktarı, yaratılan ekonomik değer, dağıtılan ekonomik değer, devletten alınan finansal yatırımlar) Çevresel Yatırım ve Harcamalar (Azaltım yatırımları, geçiş yatırımları, kolaylaştırıcı yatırımlar, kanunen zorunlu harcamalar, kanunen zorunlu olmayan harcamalar, sürdürülebilir yatırımlar/ faaliyetler nedeniyle yapılan çevresel/ sosyal fayda) Kurumsal Sosyal Sorumluluk/ Hayır Amaçlı Katkılar (Bağış-sponsorluk-KSS bütçesi) Sürdürülebilir İş Modelleri (AR-GE çalışan sayısı, patent başvuru sayısı, alınan patent sayısı, hayata geçirilen proje sayısının önerilen projelere oranı) Yerel Satın Alma Oranları (Aktif tedarikçi sayısı, yerel tedarikçi sayısı, yerel tedarikçinin satın alma bütçesindeki oranı, toplam tedarik edilen ham madde, yerel tedarik edilen ham madde oranı) 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik Performans Göstergeleri (Yaratılan ekonomik değer, elde tutulan ekonomik değer, yatırım harcamaları) Yerel Satın Alma Oranları (Yerel tedarikçi sayısı, yerel tedarikçiden satın alma oranı, toplam tedarikçi sayısı) Kurumsal Sosyal Sorumluluk/ Hayır Amaçlı Katkılar (Toplumsal yatırımlar) Operasyonel Göstergeler-Ekonomik (Toplam Nakdi Kredi Büyümesi, takipteki kredi oranı, swap maliyetine göre düzeltilmiş net faiz marjı, net ücret ve komisyon büyümesi, faaliyet gideri artışı, gider/gelir oranı, ortalama maddi özkaynak karlılığı, ortalama aktif karlılığı, sermaye yeterlilik oranı, ana sermaye oranı, kaldıraç, müşteri sayısı, bireysel net tavsiye skoru sıralaması, müşteri memnuniyet skoru, dijital bankacılık kırımları) Operasyonel Göstergeler-Ekonomik (Toplam Nakdi Kredi Büyümesi, takipteki kredi oranı, swap maliyetine göre düzeltilmiş net faiz marjı, net ücret ve komisyon büyümesi, faaliyet gideri artışı, gider/gelir oranı, ortalama maddi özkaynak karlılığı, ortalama aktif karlılığı, sermaye yeterlilik oranı, ana sermaye oranı, kaldıraç, müşteri sayısı, bireysel net tavsiye skoru sıralaması, müşteri memnuniyet skoru, dijital bankacılık kırımları) 	<ul style="list-style-type: none"> Finansal Performans (Hasılat, EBITDA, CapEx yatırım, toplam satış) Tedarikçi Sayıları (Toplam tedarikçi sayısı, toplam yeni tedarikçi sayısı) Ürün güvenliği ve Kalite Denetimi Markalara Göre Müşteri Memnuniyeti Anketi Sonuçları Dijital Dönüşüm Performansı (Çalışanların dijital okuryazarlık oranı, dijital okuryazarlık eğitimi cinsiyet kırılımı, yetkili satıcı ve servislerin dijital okuryazarlık oranı, cari yılda hayata geçirilen dijital proje sayısı, aktif proje sayısı, sahip olunan patent sayısı, geliştirilen mobil uygulama sayısı, dijital projelerle tasarruf edilen miktar) 	<ul style="list-style-type: none"> Üretilen ve Dağıtılan Ekonomik Değer (Üretilen doğrudan ekonomik değer, dağıtılan ekonomik değer, ödenen vergiler) Finansal Performans (Net gelir (yolcu, kargo, diğer), faaliyet karı, FAVKÖK, FAVKÖK marjı, Net borç, toplam varlıklar, toplam yatırımlar (filo yatırımları, finansal kira geri ödemeleri, diğer), özkaynak karlılığı (ROE)) Toplam Çevre Harcamaları & Çevre Yönetimi Maliyetleri Operasyonel Performans (Toplam uçuş mili, arz edilen koltuk*km, ücretli yolcu*km, ücretli yolcu sayısı, doluluk oranı, uçulan nokta, konma sayısı, uçulan km, taşınan kargo ve posta, taşınan fazla bagaj, zamanında kalkış oranı, bagaj aksaklık oranı, sadece ilgili şirketin gittiği rota sayısı, filo bilgileri, NEO uçaklardan edilen gelir oranı) Ar-Ge ve İnovasyon Yatırımları (Ar-Ge departmanı çalışan sayısı, Ar-Ge proje sayısı, patent başvuruları) Yönetim Performansı (Toplam gelir, toplam dava giderleri, finansal tablolardaki dava karşılıkları, dava giderlerinin toplam gelire oranı, belirgin büyüklükteki parasal cezaların toplam tutarı, gayri nakdi yaptırımlar, devlet ve uluslararası kurumlardan alınan teşvikler) Yerel Satın Alma Oranları (Harcama bazında yerel satın alma oranı, tedarikçi sayısı bazında yerel satın alma oranı) 	<ul style="list-style-type: none"> Çevresel Yatırımlar ve Harcamalar (Azaltım yatırımları, kolaylaştırıcı yatırımları, geçiş yatırımları, çevresel harcamalar) Sürdürülebilir İş Modeli (Sürdürülebilir ürün ve hizmet sayısı, sürdürülebilir ürün ve hizmet gelirlerinin tutarı) Ar-Ge ve İnovasyon Yatırımları (Ar-Ge departmanı çalışan sayısı, programlar ile toplanan fikir sayısı, sürdürülebilirlik odaklı Ar-Ge ve inovasyon yatırım bütçesi, Ar-Ge ve inovasyon yatırımlarının toplam bütçesi) Üretilen ve Dağıtılan Ekonomik Değer (Üretilen doğrudan ekonomik değer, dağıtılan ekonomik değer, korunan ekonomik değer) Kurumsal Yönetim Göstergeleri (Siyasi yardımlar, doğrulanmış rüşvet ve yolsuzluk vakalarının sayısı, çalışan haklarının ihlali nedeniyle şirket aleyhine kesinleşen yargı kararlarının sayısı, iş sağlığı ve güvenliği sorumluluk kapsamında şirket aleyhine kesinleşen yargı kararı sayısı) Operasyonel Göstergeler (Kalite metrikleri, dijitalleşme, müşteri memnuniyeti) Yönetim Sistemi Standartları (ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, ISO 45001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, ISO 10002 Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi, ISO 22301 İş Sürekliliği Yönetim Sistemi, ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi) 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik Göstergeler (Üretilen doğrudan ekonomik değer, dağıtılan ekonomik değer, çalışanlara sağlanan faydalar, vergi indirimi, sermaye dağıtımcılara yapılan ödemeler) 	<ul style="list-style-type: none"> Çevre Yatırım Harcamaları Sürdürülebilir/Yeşil Finansman Kredileri Kapsamında Alınan Krediler Ar-Ge Çalışanı Sayısı Proje Göstergeleri (Kümülatif Ulusal Patent tescil sayısı, Ulusal Patent başvuru sayısı, TÜBİTAK destekli projelere başvuru sayısı, TÜBİTAK destekli üniversite iş birliği sayısı, HORIZON projeleri başvuru sayısı, Kuluçka firma iş birliği sayısı) Operasyonel Göstergeler (Risk değerlendirmesi yapılan baz istasyonu sahası sayısı, baz istasyonu sahalarında yapılan risk değerlendirmeleri sonucu iyileştirilen süreç sayısı, şebeke sanallaştırma oranı) Veri Merkezleri Yerlilik Oranı Yönetim Sistemi Standartları (ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi)

	İmalat	Holdingle ve Yatırım Şirketleri	Bankalar	Toptan ve Perakende Ticaret	Ulaştırma ve Depolama	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat ve Bayındırlık	Bilgi ve İletişim
Yönetimsel Göstergeler					<ul style="list-style-type: none"> Tedarikçi Denetimleri (Çevre ve İSG denetiminden geçen tedarikçi sayısı, çevre ve İSG anketine katılan tedarikçi sayısı, ilk kez denetlenen tedarikçi sayısı, denetimde başarısız bulunan tedarikçi sayısı, denetim sonucu sözleşmesi iptal edilen tedarikçi sayısı, denetim sonucu gelişim programı verilen tedarikçi sayısı, gelişim programını tamamlayan tedarikçi sayısı) Diğer Göstergeler (Sayısal olmayan veri) (Esnek çalışma saati uygulaması, çalışanlar için bakım hizmetleri ve olanaklar, iç terfi mekanizması, biyoçeşitlilik etkilerinin azaltılması) 			

Entegre Raporlama Derneği Türkiye (ERTA)
Koreşehitleri Cad. No:30 Daire: 13 Zincirlikuyu - Şişli, İstanbul

Tel: +90 212 807 02 55
Faks: + 90 212 807 02 50
E - posta: info@entegreraporlama.org

www.entegreraporlamatr.org